

Ikt. sz.: MGB-42/5-2/2023.

E-1/2023. sz. ülés
(E-1/2022-2026. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Mezőgazdasági Bizottsága Erdészeti Albizottságának**
2023. március 29-én, szerdán, 12 óra 38 perckor
az Országház Darányi Ignác termében (földszint 4.)
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása, a napirend elfogadása</i>	5
<i>Tájékoztató az ökológiai és gazdaságilag is fenntartható erdőgazdálkodásról a klímaváltozás tükrében</i>	5
<i>Előadások</i>	6
<i>Zambó Péter (Agrárminisztérium)</i>	6
<i>Szentpéteri Sándor (Agrárminisztérium)</i>	8
<i>Dr. Borovics Attila (Soproni Egyetem)</i>	12
<i>Hozzászólások</i>	15
<i>Reflexiók, válaszok</i>	31
<i>Az ülés berekesztése</i>	35

Napirendi javaslat

1. Tájékoztató az ökológiai és gazdaságilag is fenntartható erdőgazdálkodásról, a klímaváltozás tükrében
Előadó:
Zambó Péter, az Agrárminisztérium erdőkért és földügyekért felelős államtitkára
2. Egyebek

Az ülés résztvevői

Az albizottság részéről

Megjelent

Elnököl: Gyórfy Balázs (Fidesz), az albizottság elnöke

Dankó Béla (Fidesz)
Dócs Dávid (Mi Hazánk)

A bizottság titkársága részéről

Vásárhelyi Pál bizottsági munkatárs

Meghívottak

Hozzászólók

Zambó Péter államtitkár (Agrárminisztérium)
Szentpéteri Sándor főosztályvezető (Agrárminisztérium)
Duska József ügyvezető elnök (Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége)
Dr. Borovics Attila főigazgató (Soproni Egyetem, Erdészeti Tudományos Intézet)
Horváth Iván elnök (Pro Silva Hungaria)
Kiss László elnök (Országos Erdészeti Egyesület)
Dr. Gálhidy László erdővédelmi programvezető (WWF Hungary)
Zentainé dr. Gáspár Vera (Alapvető Jogok Biztosának Hivatala)
Luzsi József vidékfejlesztésért felelős országos alelnök (Nemzeti Agrárgazdasági Kamara)
Csárdi Antal (LMP) országgyűlési képviselő

Megjelent

Szolláth Tibor alelnök (Nemzeti Agrárgazdasági Kamara)
Dedák Dalma Zsuzsanna környezetpolitikai szakértő (WWF Hungary)
Szalai Károly erdészeti vezető szakértő (Nemzeti Agrárgazdasági Kamara)

(Az ülés kezdetének időpontja: 12 óra 38 perc)

Az ülés megnyitása, a határozatképeség megállapítása, a napirend elfogadása

GYÖRFFY BALÁZS (Fidesz), az albizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok! Tisztelettel köszöntök hivatalosan is mindenkit. Ha nem vagyok túl tiszteletlen, és a magas szakmai diskurzust szabad megakasztani, akkor javaslom, hogy térjünk át a mai együttlétünk eredeti témájára. Először is szeretnék mindenkitől elnézést kérni, hogy a meghívó szinte az utolsó pillanatban érkezett meg. Ennek egy elég egyszerű, technikai oka volt, ugyanis amikor mi terveztük ezt az ülést erre az időpontra, akkor még úgy tűnt, hogy ez nem egy parlamenti A-hét lesz - ezt képviselőtársaim értik -, és a házszabály úgy rendelkezik, hogy A-héten viszont nem lehet bizottsági és albizottsági üléseket tartani, csak és kizárólag házelnöki engedéllyel. S mivel a parlament A-hetét ránk szervezték, ezért vonatkozott ránk ez a fajta szabályozás, és egészen addig nem tudtunk meghívót kiküldeni, amíg a házelnöki passzus meg nem érkezett. Úgyhogy emiatt illik elsőként elnézést kérnem, mert aki az utolsó pillanatban kapja meg a meghívót, ettől még nem lesz boldogabb, és nem a bizonyítványt magyarázva, de azt gondolom, ennyi indoklást illetl hozzáfűznöm.

A jelenlévőket szeretném arról tájékoztatni, hogy Csárdi képviselőtársunk azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy hangfelvételt készítene az itt elhangzottakról. Egyébként jegyzőkönyv is készül. Azt mondtam neki, hogy a magam részéről nem látok ebben semmilyen problémát, viszont megkérdezem a jelenlévőket, a meghívottakat, hogy van-e bárkinek kifogása, ellenvetése azzal kapcsolatban, hogy hangfelvétel készüljön a mai megbeszélésről. *(Nincs ilyen jelzés.)* Nincs, úgyhogy, képviselő úr, egészen nyugodtan. Egyébként szerintem megtiltani nem tudtuk volna *(Derűtlenség.)*, de ha volt olyan úriember, hogy megkérdezte, akkor mi legyünk annyira úriemberek, hogy érdemben reagálunk. Köszönöm szépen.

A napirend tekintetében egy érdemi napirendi pontunk van: ez „az ökológiai és gazdaságilag is fenntartható erdőgazdálkodásról, a klímaváltozás tükrében” címet kapta; valamint az „egyebek” napirendi pont, amelynek, azt gondolom, nem lesz relevanciája, de ha így lett kiküldve a napirendi javaslat, akkor így szavazunk róla. Kérdezem Dócs és Dankó képviselő urakat, hogy a napirendhez kapcsolódóan van-e bármilyen kérdésük vagy észrevételük. *(Jelzésre:)* Nincs. Akkor hárman szavazunk. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy egyhangúlag elfogadtuk a napirendet, köszönöm szépen. A jegyzőkönyv számára tisztázom, amit még nem tettem meg, hogy az albizottság ülése természetesen határozatképes.

Nagy tisztelettel köszöntöm a meghívottakat. Két olyan szervezet nincs itt, tudomásom szerint nem képviselteti magát, amelynek küldtünk meghívót: ez a Magyar Madártani Egyesület, illetve a Magyar Természetvédők Szövetsége. Nem tudjuk, hogy miért nem jöttek el; szeretném azt hinni, hogy a rövid határidő miatt nem tudtak reagálni, de hát sajnos rajtunk kívül álló okok miatt alakult így.

Tájékoztató az ökológiai és gazdaságilag is fenntartható erdőgazdálkodásról a klímaváltozás tükrében

Rátérünk az 1. napirendi pont tárgyalására. Azt a logikai rendet építettem fel a napirendi ponttal kapcsolatban a fejemben, hogy felkértem először is az agrártárca részéről - és üdvözlöm is - Zambó Péter államtitkár urat, illetve Szentpéteri Sándor főosztályvezető urat, hogy egy rövid tájékoztatást adjanak a magyar erdőről úgy általában; utánuk pedig Borovics Attila urat kérem meg, hogy a tudomány oldaláról is közelítsük meg kicsit a magyar erdőhelyzetet; ezt követően pedig egy általános beszélgetésre teszek javaslatot.

Államtitkár úr, parancsolj! Tied a szó.

Előadások

Zambó Péter (Agrárminisztérium)

ZAMBÓ PÉTER államtitkár (Agrárminisztérium): Köszönöm szépen, elnök úr. Tisztelt Elnök Úr, Képviselő Urak, tisztelt Kollégák! Hölgyeim és Uraim! Megtisztelő, hogy részt vehetünk ezen a megbeszélésen, és kifejthetjük az erdészszakma, illetve az Agrárminisztérium álláspontját ezekben a kérdésekben.

Az 1. napirendi pont témáját kettébontottuk főosztályvezető úrral. Én az első körben a magyar erdőgazdálkodásról, a magyar erdőterületek változásáról szeretném tájékoztatni a nagyérdeműt, és erről szeretnék beszámolni a tisztelt kollégáknak, hölgyeknek, uraknak. Szeretném segítségül hívni a kivetítőt is, mert jó néhány számadatot és grafikont szeretnék mutatni; remélem, ezt nyomon tudjuk majd követni a képernyőről. *(Előadását vetített prezentációval kíséri.)*

Az első kép tulajdonképpen arról szól, hogy az elmúlt 1100 év alatt Magyarország erdőterülete hogyan változott. A 896-os honfoglalás idejében a becsült és történészek és ökológusok által számított adatok alapján 44 százalékos volt az ország erdősültsége. Különböző statisztikák alapján itt még kiszámolták azt is, hogy a Dunántúl, az Északi-középhegység és az Alföld térségében ez hogyan és mi módon változott. Ez egy képzett szám, egy képzett hektárnak minősíthető, de kiindulási adatnak mindenképpen jónak tűnik.

A trianoni békeszerződés, békediktátum megkötése után az ország erdőterületeinek nagy részét elvesztette, és 11,7 százalékra esett vissza az ország erdősültsége. Az 1925-ös adatok alapján tehát 11,7 százalék az ország erdőterülete; a Dunántúlon 16 százalék, az Északi-középhegységben 23 százalék, az Alföldön pedig 4,3 százalékos erdősültséget mértek a szakemberek abban az időben.

Az eltelt jó néhány évtized alatt ez - 1995-ös adatot szeretnék ismertetni: - 1 millió 719 ezer hektár lett, 18,4 százalékos erdősültség mellett. Látjuk, hogy a legnagyobb változás az Alföld erdősültségében következett be: ez 11,8 százalékra nőtt.

A jobb alsó ábrák jelzik, hogy az 1880-as években, illetve 2004-ben mennyi volt a közösségi, állami erdő, illetve társasági, egyéb használatú, és mennyi volt az, amely mondjuk, működésképtelen kategóriába sorolódott.

Három, illetve négy nagyobb korszakot szeretnék bemutatni a tisztelt jelenlévőknek.

Az első az 1920-1945 közötti időszak, az Alföld fásításának Trianon utáni beindítása. Nagy erdész elődünk és nagynevű kollégánk, Kaán Károly nevéhez fűződik ez a munka. Abban az időben Európa erdőben legszegényebb országa voltunk, és onnan ered ez a bonmot, amelyet ma is gyakran szoktak emlegetni, hogy Magyarország erdőben szegény, de fában gazdag országnak minősíthető. Az Alföld fásításának fő célja a fátlan területek, homokvidék erdőgazdálkodás útján való hasznosítása, a futóhomok megfékezése, a további defláció és erózió megelőzése, valamint nem elhanyagolható szempont volt az egészségvédelmi szerep is. Mint tudjuk, az elveszett erdőterületek miatt a fenyőállományaink több mint 80 százalékát elvesztettük, emiatt hihetetlen fáinség volt az országban, ezért ezeken a területeken akác-, nyár- és fenyőtelepítéseket hajtottak végre a magyar erdészek. A méretein túl, mint ahogy említettem, az egészségvédelemben is hihetetlen nagy szerepe volt ennek: a kecskeméti futóhomok megkötése egyben küzdelem volt a tuberkulózis ellen is.

A következő korszak, amelyet mi, erdészek az erdőtelepítések aranykoraként szoktunk emlegetni, az 1946-1989-es időszak volt. Itt kimondott és deklarált cél volt, hogy Magyarország elérje a 24-25 százalékos erdősültséget a századfordulóra. Kimondott cél volt itt a fatermelés növelése, az ország faanyagellátásának javítása,

ezért a gyorsan növekvő fafajok kerültek előtérbe az erdőtelepítések során. Nagyon komoly nemesnyáras-, akácerdő- és fenyőtelepítések történtek. Ezeknek a fafajoknak a telepítése és termesztése deklarált és felkarolt cél volt. Ezzel egyidőben a természetvédelem, a környezetvédelem és a szociális vonatkozású erdei szolgáltatások bővítése is egyre inkább előtérbe került. Ebben az időszakban 600 ezer hektár új erdő telepítésére került sor, 1700 újonnan létesített csemetékert ontotta az ehhez szükséges csemetét. 1989-ben - ezek nagyon érdekes és a beszélgetés során szerintem majd visszatérő számok lehetnek - 60 százaléknál több volt az 1:40 éves erdő, tehát a frissen ültetett és a negyvenéves erdők aránya. Azt hiszem, ez a szám magáért beszél.

Az 1990-1995 közötti időszakra tesszük a harmadik időszakot. A rendszerváltás után a korábbi termelészövetkezetek felbomlásával, a kárpótlás során magántulajdonba került földek művelésével járó gondok, eszköz-, szakismeret- és tőkehiány, a rengeteg elvadult parlagterület sokasága révén láthatóvá váltak azok a területek, ahol tulajdonképpen csak erdőtelepítéssel lehetett ezeket használni.

A 2000-2035 közötti időszakra egy új nemzeti erdőtelepítési programot indítottunk. Ennek a deklarált célja, hogy 2030-ra az ország fával borított területe érje el a 27 százalékot.

Az elmúlt időszakban nagyon komoly eredményeket értünk el a rendszerváltás óta, hiszen talán kevésbé köztudott, hogy az elmúlt harminc évben elsősorban a magán-erdőgazdálkodók, a magántulajdonosok 200 ezer hektár új erdőt telepítettek; ez már megtörtént, és lassan harmincéves lesz ezeknek az erdőknek egy jó része. Ezenkívül mindenképpen említésre méltó a 2019-es új telepítési program, amikor is az Agrárminisztériumban áttekintettük az erdőtelepítési egységárait, és megnéztük, hogy milyen lehetőségek állnak a gazdák előtt: közel 49, de inkább talán 50 ezer hektár új erdő telepítésére nyújtottak be igényt magángazdálkodók, ennek egyharmadán már meg is történt az erdőtelepítés. Amit én külön örömmel élek meg, és mindenképpen úgy gondolom, hogy fontos és említésre méltó, hogy ezeknek a beadott terveknek, illetve végrehajtott erdőtelepítéseknek jó nagy része, közel 60 százaléka őshonos fafajokkal történt.

A következő táblázatban szintén néhány adatot szeretnék közölni, hogy hogyan és mi módon változott 1922, 1938 és 1948 tekintetében a legfőbb fafajok százalékos aránya. Nagyjából lehet itt a táblázatban is látni, hogy a tölgyek százalékosan jelentősen visszaszorultak, nyilván azért is, mert a komoly erdőtelepítéseknel ezek a százalékos arányok jelentősen változtak; de a következő táblázatoknál már a hektárok is lényegesen többet mondanak.

Amit ezen a táblázaton szakmailag mindenféleképpen érdemes megemlíteni, a mag- és a sarjerdő-területek aránya: lehet látni, hogy 58:41, 57:42 az 1958-as adat, tehát drasztikus változások nem történtek.

Az erdők fafajok szerinti összetétele a következő táblázat, amiről szeretnék beszélni: itt szintén a tölgy, csertölgy, bükk, gyertyán, akác és egyéb lombos fafajok területi és százalékos arányát mutatjuk be. A százalékos arányok változása csalóka is lehet, mert ahogy nőttek az erdőtelepítések, úgy változhattak az arányok, tehát érdekesebb, mondjuk, a hektárokat figyelni, hogy hogyan változott a hektárok aránya. A tölgyek tekintetében 1948-ban 283 ezer hektár, 2021-ben 391 ezer hektár, tehát tulajdonképpen azt látjuk, hogy közel 110 ezer hektárral nőtt a tölgyerdők területe, aminek ott lesz jelentősége, hogy a klímaváltás tekintetében a tölgyek lényegesen jobban bírják ezt a változó klímát, mint mondjuk, a bükk, amiről szó lesz majd az elkövetkezőekben. A csertölgyeknél lehet mondani, hogy szintén gyarapodás történt, de nem releváns. A büknél nagyon komoly gondok is mutatkoznak az elkövetkező időben, de alapjában véve az 1948-as 101 ezer hektárhoz képest 114 ezer hektár a 2021-es bükkterület aránya és térfoglalása az ország erdőterületét illetően. Ami

mindenféleképpen kiemelésre és figyelemre méltó, az akác területének durván két és félszeresére növekedése: 199 ezer hektárról 459 ezer hektárra - a jobb szélén lévő kis ábrán látszik is a meredeken fölfelé ívelő vonal. Az egyéb lombos- és fenyőállományok tekintetében is komoly gyarapodások következtek be, elsősorban az erdőtelepítéseknél használt leggyakoribb fafajokként ezek jelentek meg: nyárok, egyéb lombos fafajok és a fenyők tekintetében.

Ami egy nagyon-nagyon érdekes ábra, és szerintem az egyik legfontosabb, ami mindenféleképpen el kell gondolkoztasson mindannyiunkat, főleg amikor arról beszélünk, hogy hogyan oszlanak meg az idegenhonos fafajok, milyen térfoglalása van az idegenhonos fafajoknak. Itt az ábrákon látszik az, hogy tulajdonképpen a középhegységeinkben, az Északi-középhegységben, a Dunántúlon, Somogy, Baranya, Zala megyében az idegenhonos fafajok aránya, ha nem is azt mondom, hogy nulla, de elenyésző. Hol vannak az idegenhonos fafajaink a leginkább? A Duna-Tisza-közén, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megye térségében. Természetes, hogy az Alföld-fásítási program tekintetében, illetve a klímaváltozás okán ilyen fafajok kerültek telepítésre, akác, esetleg nemes nyár és fenyő. De mindenféleképpen érdemes megnézni, hogy ezeken a területeken, tehát a középhegységeken, az Alpokalján, a Dunántúli-dombságban a zöld színnel jelölt őshonos fafajok az elterjedtebbek.

A következő ábrán - és ígérem, hogy több számadattal nem stresszelem a tisztelt hallgatóságot - a szektoronkénti fafajösszetétel még egy érdekes adatsor, és mindenféleképpen sokat kell hogy mutasson számunkra. Az első rovatban az állami erdőgazdaságok által elfoglalt 1,1 millió hektár erdőterületnek a fafajmegoszlásaiban látjuk, hogy a tölgy, a cser és a bükk is még 10 százalékos térfoglalást jelent. A vízügy és a nemzeti parki igazgatóságok a következők. A nemzeti parki igazgatóságoknál található a legszélesebb fafajválaszték az általuk kezelt erdőterületeket illetően. Ami esetleg érdekes, hogy a fenyő és a nemes nyarak a nemzeti parkok által kezelt erdőkben is még mindig jelentős részarányt foglalnak el. A magánszemélyeknél pedig a kárpótlások és a privatizáció során elsősorban téesz- és állami gazdasági erdőterületek kerültek hozzájuk. Ott egyértelműen látszik, hogy a legnagyobb térfoglalást az akác jelenti.

Bevezetőben ennyit szerettem volna elmondani az erdészeti ágazatnak elsősorban az elmúlt száz évből és a száz évben végrehajtott tevékenységéről. Még egy számot mindenféleképpen szeretnék azért elmondani: nagyon durván 1920-ban 1 millió hektár erdő volt Magyarországon, jelen pillanatban 2 millió hektár erdő van Magyarországon. Tehát 1 millió hektár száz év alatt: azt hiszem, ez mindenféleképpen világrekordnak minősíthető egy ország erdőterületének növelése szempontjából. Természetesen ezek, mint ahogy az előző ábrán is látszott, elsősorban az Alföldön, illetve azokon a helyeken történt új erdőtelepítésekből jöttek létre, ahol az előző időszakokban, előző évszázadokban nem volt erdő, és azokkal a fafajokkal, amelyek az ottani klímának megfelelőek voltak.

Elnök úr, ha megengeded, átadnám a szót Szentpéteri úrnak.

ELNÖK: Parancsoljon! Kérem tisztelettel a mikrofon használatát! Köszönöm.

Szentpéteri Sándor (Agrárminisztérium)

SZENTPÉTERI SÁNDOR főosztályvezető (Agrárminisztérium): Én is üdvözlök mindenkit. Azzal folytatnám, hogy kicsit a számok mögé néznék, mert nagyon fontos, amit államtitkár úr a bevezetőjében már elmondott, hogy egyrészt a fafajok összetételében, a fafajok eredetében, fakészletében milyen lehetőségek vannak, és ezek hogyan változtak, leginkább az elmúlt rövid időszakban, mondjuk, tíz-tizenegynéhány év alatt.

(*Előadását vetített prezentációval kíséri.*) Amint lehet látni, ezt már többször kommunikáltuk is, hogy az élőfa-készletünk jelentősen változik. Minek köszönhető ez? Annak köszönhető, hogy a magyar erdők növedékének a kitermelésével soha nem él az erdészeti ágazat, és ez a 13 millió köbméter faanyag, amely évente képződik a magyar erdőkben, annak körülbelül 40 százaléka ott marad. Ott is kell hogy maradjon, hiszen ezeknek egy része holt faként, másik része pedig kumulált tartalékként van az erdőkben.

Azt is lehet látni, hogy az élőfa-készlet egyes fafajcsoportok esetében hogyan változik: mindegyik esetében nő, de vannak kiugró adatok; például, ha megnézzük, a gyertyán esetében vagy olyan egyéb fafajok esetében, hazai nyárok, kemény lombos állományok, amelyek hazai erdőkben megtalálhatók.

A fafajösszetételről már volt szó. Lehet látni itt is, hogy ha a területadatokat összehasonlítjuk a fatérfogatadatokkal, akkor azt lehet látni, hogy az őshonos állományokban lévő faanyag mennyisége jóval magasabb, mint a telepített állományok esetében, például az akácnál, köszönhetően annak, hogy ezek az állományok nem a legjobb termőhelyeken vannak, hiszen arra törekedett mindenkor az ország, hogy egyrészt azok a szempontok, amelyeket államtitkár úr elmondott, érvényesüljenek, tehát azok az erdőtelepítések betöltsék a céljaikat, másrészt pedig soha ne veszélyeztessék a biztonságos élelmiszer-termelést, mert ennek az országnak, amikor meg lett csonkítva, az élelmiszer-termelés ugyanolyan fontos volt, mint a hiányzó faanyag pótlása.

Ami még nagyon fontos - sok más egyéb mellett -, hogy az erdőfelújítások során nagyon sok esetben változtatunk a faállománytípusokon, hiszen arra törekszünk, hogy ha a termőhely és a klíma - a termőhelyben a klíma is benne van -, minden egyéb mellett, a talaj-, vízviszonyok lehetővé teszik, akkor azok az állományok, amelyek akár a telepítések során, mert mondjuk, a húszas években a fenyő volt a hiányfafaj - előbb-utóbb Európában is ez lesz, de azt gondolom, a faipar fejlesztésével eljutunk majd oda, hogy ki tudjuk váltani -, azokat a lucfenyveseinket például, amelyeket nem kimondottan a termőhelyükre ültettünk, vagy közben a komoly változások miatt már újra lucfenyővel nem lehet visszamenni, ott bizony a tölgyek és a bükkösök javára tudtunk mindenképpen elmozdulni. Tehát azt lehet látni, hogy az akácokat, ahol tudjuk, lecseréljük, például hazai nyárra, de sok esetben természetesen az akácról mint nagyon jó tulajdonságokkal rendelkező fafajról nem fogunk tudni lemondani.

Bükk. Tudni kell, hogy a bükk még a múlt évszázad elején gyomfafajnak számított, tehát nem volt annyira kiemelt szerepe, mint napjainkban, még akkor is, ha a klíma lehetővé tette, hogy nagyobb területeken jelenjen meg, hiszen nem volt olyan technológia, amivel fel lehetett volna dolgozni, és emiatt mindenhol próbáltunk a visszaszorítására törekedni, és helyette a tölgy és a lucfenyő jött. Úgyhogy én azt gondolom, az, hogy a jelenlegi korosztályviszonyok hogyan alakultak ki és mitől ilyen kedvezőtlenek, ezek pont e miatt az akkor használt vágáskorok miatt alakultak ki. Ezen az ábrán szerintem ezt elég jól lehet látni, és azt is, hogy az elmúlt húsz évben, és nemcsak a bükköt, hanem minden arra alkalmas fafajt, amely száz évnél idősebb állományviszonyokat is ki tud alakítani, azokat bizony megdupláztuk, és ezt a bükk esetében még meg is haladtuk.

Tehát amikor olyan statisztikákat hallunk vagy mondunk, hogy nagyon alacsony a magyar erdőkben az idős állományok aránya, a száz évnél vagy százötven évnél idősebb állományok aránya, akkor egyrészt figyelembe kell venni, hogy az állományaink fele nem is lehet idősebb - illetve most már lehetne, mert 2023-at írunk - száz évnél, ha Trianon után azonnal elkezdtünk erdőt telepíteni; a többi, ha mondjuk, a második világháborút nézzük, akkor még nem érte el a százéves korát, és nem is fogja tudni elérni az akác, az erdei fenyő, fekete fenyő és a nemes nyárasok, hazai nyárasaink. Tehát a területi arányok azok, amelyek sokkal fontosabbak.

Ez egy egyszerű kis ábra, amelyen jól lehet látni az erdeink koreloszlását, nem védett és védett területeken. Azt azért le kell szögezni, hogy ezek az erdők a háború miatt kialakult gazdasági helyzet vagy még a korábbi Magyar Királyság ötször akkora erdőterületén folyó magánbirtokos erdőgazdálkodás sajátosságait hordozzák. A korábbi ábrán lehetett látni, hogy milyen volt a második világháborút megelőzően a magyar erdők tulajdonviszonyi szerkezete. Akkor, amikor a magánerdőkben nem volt kötelező erdőtervezés, csak az állami erdőterületekre és az önkormányzati területekre vagy közösségi erdőkre, akkor sokkal szabadabban tudtak azokon a területeken a magánerdő-tulajdonosok, nagybirtokosok gazdálkodni.

Erről már volt szó, számokkal lehet alátámasztani; bár azt gondolom, gyorsan áttekinteni egy ilyen táblázatot elég nehéz, de amiről már korábban beszéltem, lehet látni, hogy hektárban hogyan változott a száz évnél idősebb faállomány területe, ezen belül pedig a bükk aránya, és nemcsak az aránya, hanem éppen a területe is.

Mire lehet számítani? Erről főigazgató úr szerintem majd sokkal részletesebben fog beszélni, de azt lehet látni, hogy a Nagyalföld termőhelyi viszonyai és ezen belül a vízviszonyok és a klimatikus viszonyok jelentősen változtak, és előrejelzéseink szerint, a klímaprognózisok szerint jelentősen változni is fognak. Tehát lesznek olyan területeink, ahol a zárt erdők nem tarthatók fönt, sőt már most látjuk ennek jeleit. Úgyhogy erre kell készülnünk olyan döntéstámogatói rendszer mellett működő őshonosfafaj-választással, amelyek továbbra is lehetővé teszik, hogy ezeken a területeken erdőgazdálkodással tudjunk élni. Különböző becslések mellett lehet látni, hogy az erdő és ezen belül a bükk élettere a jövőben hogyan fog változni. Még egy optimista becslés esetén is nagyon kevés olyan területe marad az országnak, ahol a bükkre a jövőben számíthatnánk, és már most úgy kell gazdálkodnunk, mert az erdőhöz idő kell - ez nem egy mezőgazdasági kultúra, hogy ha a tavalyi aszályos év után bizonyos területeken a kukorica nem megfelelő hozamokat hozott, akkor a gazdák idén már nem kukoricát vetettek, hanem kalászosokat -, ha itt valamit döntünk, akkor eldöntjük ötven-száz évre, és azt nagyon nehéz megváltoztatni. (*Dankó Béla kimegy a teremből.*) És ez jól látszik az erdeink egészségi állapotán is, hiszen a kutatások szerint a bükköseink egészségi állapota a hőmérséklet-változásnak és a csapadékmennyiségnek leginkább ki van téve, és amikor ilyen egyenetlen csapadékmennyiségek jutnak az erdőterületeinkre, akkor ezek a fák kevésbé tudják hasznosítani, és így az elegyességre és a záródásra is erőteljes hatásuk van.

Mi a megoldás? Az, hogy ezeket a szélsőséges időjárási helyzeteket szakszerű erdőkezeléssel megelőzzük, megpróbáljunk erre felkészülni, és ne hagyjuk, hogy egy statikus állapot mellett például elkezdjenek pusztulni. Tehát az nem megoldás, hogy az erdeinket magára hagyjuk, hogy a természet majd meg fogja oldani. Igen, megoldja, csak nem biztos, hogy úgy, mint ahogy mi szeretnénk, hiszen számos invazív faj jelenik meg az erdeinkben, és ha ezekben az erdőkben nem végzünk aktív beavatkozásokat, akkor kedvezőtlen állapotok alakulnak ki. Azt is tudjuk, hogy a meglévő fajokainknak nagy a genetikai változatossága, ezen belül a bükknek is, hiszen vannak olyan, tőlünk délre lévő bükkösök, tölgyesek, amelyek fölkészültek már erre a változásra, hiszen már most olyan körülmények között vannak - mint ahogy később majd szintén látni fogjuk -, amelyek nálunk, Magyarországon nagyon gyorsan fognak kialakulni, viszont ezeknek a fajoknak az alkalmazkodási képessége vagy vándorlási képessége sokkal lassabb, mint amilyen most a klímaváltozás.

A lucfenyőről már említést tettem. A trianoni döntés következtében egy politikai akarat hozott létre - az akkor sem teljesen jó klimatikus viszonyok mellett - erdőtelepítéseket, és ezek most nagy területen omlanak össze, nemcsak Magyarországon, hanem egész Európában. Ha megnézzük a lengyelországi vagy a németországi lucfenyvesek pusztulását, vagy a legutóbbi csehországi fenyőpusztulást,

amely nagyon nagy területű volt, és 1 millió köbméter faanyagot érintett, akkor azt látjuk, hogy Európában folyamatosan szorul vissza a lucfenyő. Tehát azt mondjuk, hogy nem szabad általános szabályokat hozni, és nem szabad azt mondani, hogy ezeket az erdőket sablonosan kezeljük, hanem minden egyes erdőterületen figyelembe kell venni azokat a mikroklimatikus viszonyokat, amelyek kialakulnak. Ehhez, azt gondolom, a jövőben az a döntéstámogató rendszer, amelyet az Erdészeti Tudományos Intézet készített el, rendelkezésre fog állni minden szakembernek, és ennek megfelelően lehet majd az erdőtervezést, az erdészeti hatósági munkát és magát az erdőtelepítéseket is végezni.

Megoldások - már volt róla szó. Nem szeretnénk monokultúrákat; ami most például a Közös Agrárpolitika stratégiai tervében benne van, részükről ez mind afelé mutat. Elegység, diverzitás és a kevésbé ellenálló állományoknak a megfiatalítása, sok esetben lecserélése, tehát egyúttal az erdők immunerősítése. Amiről mindenképpen gondoskodnunk kell, az az őshonos fafajaink vándorlásának a felgyorsítása. Megfelelő szaporítóanyag mellett fel tudunk készülni azokra a változásokra, amelyek az elkövetkezendő harminc-ötven évben fogják érni a Kárpát-medencét. S ami, azt gondolom, a múlt augusztus végi, szeptemberi döntésnél óriási sajtóvisszhangot kapott, ez a sarjzattatás; erről majd a legvégén fogok egy-két érdekes diát mutatni. El kell gondolkodnunk a sarjzattatás lehetőségén, és bizony, amit eddig üldöztünk, bár nem olyan túl rég óta, azokat a módszereket újra elő kell vennünk, és a sarjzattatás mellett másfajta üzemmódokkal és olyan fafajokkal, amelyek nem agresszíven terjednek, de természetes elterjedésük nem túl távoli, tehát mondjuk, kizsiai vagy Balkánon élő fafajokkal kell a jövőben erdőgazdálkodást folytatnunk.

S azt mondanám, hogy köszönöm a figyelmet, de már beharangoztam néhány érdekes adatot és diát.

Érdekes megvizsgálunk a meglévő erdeink sarjeredetű arányát. Jól lehet látni, hogy nem kevés sarjeredetű állományunk van, hiszen például a vidékfejlesztési program egyik eleme, az erdőszerkezet-átalakítás is arra törekszik, hogy a sarjeredetű állományainknak egy részét lecseréljük mageredetű állományokra. Van belőlük, mint ahogy látjuk a számokban is, nem kevés. S ha azt megnézzük, hogy az összes erdő korosztályviszonyában a sarjeredetű állományoknak mekkora az aránya, akkor ezen a kis diagramon nagyon jól lehet látni, hogy egyes fafajok esetében az idős állományaink nagy része bizony sarjeredetű. Tehát azok az értékek, amelyeket mi most védünk, hiszen nagyon fontosak az idős állományaink, bizony nagyrészt sarjeredetűek, amelyeket egyébként más szempontból nézve üldözendőnek tartunk. S ha megnézzük ezeket például a védett erdők esetében, amelyek kimondottan magas természeti értékeket képviselnek, hiszen azért lettek védettek, akkor azt látjuk, hogy ezekben bizony néhány fafaj esetében még magasabb ez az arány, például a kocsánytalan tölgy esetében, ha jól látom, több mint 70 százalék vagy akörül van. Tehát úgy gondolom, ezt át kell gondolnunk, mint ahogy én azt gondolom, amikor tavaly ezen gondolkodtunk, akkor át is gondoltuk, hogy a sarjzattatást bizonyos esetekben nemhogy vissza kell szorítani, hanem vannak olyan állományok, ahol engedni kell. S ugyanez még egy kis diagramon a fokozottan védett erdők esetében is: ott is lehet látni, hogy nagyon magas a sarjeredetű állományok aránya. Ugye, ezek a legérzékenyebb és legjobb természetességű erdeink, hiszen azért lettek fokozottan védettek, magas biodiverzitással, nagyon sok fajjal. Tehát azt lehet látni, hogy egy sarjeredetű erdőhöz lehet, hogy több védett faj kötődik, mint egy mageredetű erdőhöz; illetve én azt gondolom, legyen benne sarj is, legyen benne mag is, tehát legyenek vegyes erdeink. Többen vannak itt - mondjuk, Gálhidny László ül velem szemben, meg még egy-két kolléga -, akik a középerdő üzemmódot ismerik.

Az oszlopdiagramokban szintén nagyon jól lehet látni, hogy az idősebb állományok javára jelentősen eltolódik, és azt is lehet látni, hogy különböző törvények - 1935-ös, 1961-es, 2009-es - hogyan nem tették lehetővé a sarjzatatást sok őshonos fafaj- vagy faállománytípus esetében, míg a magasabb korosztályokban ez különböző esetekben, összes erdő, védett erdő és fokozottan védett erdő esetében milyen magas.

A célunk tehát az, hogy ezeket a most meghozott intézkedéseinket - a következő előadás függvényében is -, ami természetesen birtokunkban áll, úgy hozzuk meg, hogy ha száz év múlva itt ülnek az utódaink...

ELNÖK: ...vagy mi magunk - ne zárjuk ki a lehetőséget! *(Derültség.)*

SZENTPÉTERI SÁNDOR főosztályvezető (Agrárminisztérium): ...akkor azt mondják, hogy jó döntéseket hoztunk, nem pedig azt, hogy rossz döntéseket. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Borovics Attilának adom meg a szót.

Dr. Borovics Attila (Soproni Egyetem)

DR. BOROVIČS ATTILA főigazgató (Soproni Egyetem, Erdészeti Tudományos Intézet): Tisztelt Elnök Úr! Van kivetítőm és vannak diáim is, de azt javaslom, folytassuk élőszóban - vagy ha a bizottság igényli... *(Közbeszólások.)* Én most elsöre szeretnék élőszóban reagálni; azt gondolom, talán gyorsabban és jobban haladunk.

ELNÖK: Parancsolj!

DR. BOROVIČS ATTILA főigazgató (Soproni Egyetem, Erdészeti Tudományos Intézet): Tisztelt Elnök Úr! Elnök Urak, Államtitkár Urak! Köszönöm, hogy itt lehetek, és erről a nagyon fontos témáról közvetlenül elmondhatom a kutatás jelenlegi állását. *(Előadását vetített prezentációval kíséri.)*

Az a kérdés, hogy egyáltalán hogyan definiáljuk a klímaváltozást - kinek mi a véleménye róla? Mi az, hogy változás? Ugye, mindenki evidenciaként kezeli azt, hogy klímaváltozás van, lesz, és ez egy nagyon fontos kihívás, de ha megkérdezném, hogy ez most konkrétan mit jelent, mondjuk, a gyümölcságazatban, a szőlőágazatban, a gabonatermesztésben, az állattenyésztésben és mit jelent az erdészetben, akkor szerintem egészen különböző megoldásokat, egészen különböző definíciókat kellene alkalmazni. Tehát nincsenek egységes megoldások. Mi az erdészethez értünk, ebben nekem, nekünk nagyon sok információnk van, ebben próbálunk meg segíteni, hogy mindenkinek világos képe legyen arról, hogy mi a feladat.

A klímaváltozás hosszabb időszakok összehasonlítása; nem a tavalyi aszályos, katasztrofális nyarat kell klímaváltozásként definiálnunk, hanem az azt megelőző harminc év átlagát kell nézni, hogy ezt milyen módon befolyásolta ez a tavalyi év. Az is fontos, hogy az erdők számára a klímaváltozás nem a téli csapadék és a téli hőmérséklet, hanem a nyári, vegetációs időbeli csapadék, a júliusi csapadék kétszeres súllyal, és mondjuk, a júliusi és az augusztusi hőmérséklet. Azért kell így definiálnunk, mert ha nagyon szofisztikált, nagyon precíz, nagyon sok fiziológiai adattal működő megoldásokat, definíciókat generálunk, akkor nincs igazán értelmezhető adatunk hozzá, tehát le kell egyszerűsíteni a feladatot.

Ezért nagy előrelépés, óriási innováció az, hogy nekünk van egy összefüggésünk, ami alapján azt mondjuk, hogy mi az, hogy bükkös klímazóna. Azt mondjuk, hogy ha májustól augusztusig ennyi és ennyi csapadék hullik, júliusban kétszeres súllyal, kétszeresen számít, mert a fő növekedési időszakban vannak ezek a növények, és ha az

átlaghőmérséklet ilyen és ilyen, mondjuk, júliusban és augusztusban, tehát egy ilyen egyszerű arányt számítunk, egy aszályindexet, akkor nagyon nagy pontossággal meg tudjuk mondani azt, hogy körülbelül mennyi a levegő légnedvessége, mennyire aszályos a levegő. Ez miért fontos? Azért, mert az őshonos növényeink, az őshonos klímazonális növényeink úgy működnek, mint az érzékeny páratartalom-mérők. Gyakorlatilag tudjuk azt, hogy a bükkös klímazóna 60 százalékos júliusi 14 órás relatív páratartalom alatt nem érzi jól magát. Ezt már az elődeink, az előző kutatói generációk is meghatározták, csak senki nem áll ki egy pszichrométerrel és páratartalom-mérővel a Kossuth térre mérni, hogy mennyi is volt júliusban itt a páratartalom. Az a helyzet, hogy ezt mi egyszerűen mérhető és egyszerűen modellezhető adatokká konvertáltuk, havi átlagokká.

Az a nagy helyzet, hogy szerintem a többi agrárszakmában ez még nincs meg. Szerintem a szőlőszakmában egy májusi hőösszeggel, egy gyümölcsszakmában más arányokkal lehetne ezeket a klímaleírásokat, klímadefiníciókat megtenni, és ha ezt meg tudjuk tenni, akkor számítógépesíthető, modellezhető, és ezáltal az a hosszútávúság, ami az erdőszetben benne van, hogy száz évre előre tekintünk, s hogy vajon mi fog történni száz év múlva; ugye, azt meg sem merem mondani, hanem csak azt, hogy mi fog történni a következő húsz-harminc évben. Erre kidolgoztunk egy olyan rendszert, hogy gyakorlatilag minden elérhető adat egymás alá van rétegezve. Ma a térinformatika világában szerintem ez egy mérnöki feladat, még csak nem is kutatói feladat. A kutatói feladat az, hogy a különböző klímaforgatókönyveket adott helyszínre, adott időszakra, havi átlagra - ez megoldható, az OMSZ-szal együttműködésben, a Max Planck Intézettel együttműködésben -, ezek gyakorlatilag hétre pontosan előre jelezhetők adott beavatkozási szinten. Tehát nem általánosan beszélünk arról, hogy klímaváltozás van, meg hogy ez meg az fog történni, hanem azt mondjuk, hogy rázoomolok a saját erdőmre, és azt mondom, hogy most itt egy bükkös van, hozzáadok húsz-harminc évet egy RCP 4.5-ös forgatókönyvvel, és azt fogjuk mondani, hogy ott a statikus termőhelyi adatok mellett, amely a genetikai talajtípus, ez nem fog változni, annak a mélysége nem fog változni, a fizikai félesége nem fog változni, viszont a hidrológia és a klíma fog változni, és ennek a szorzata fogja kiadni azt, hogy ott milyen növények fognak egyáltalán működni. Ez nem szándék kérdése, ez egy törvényszerűség.

Ez az ábra azt mutatja, hogy nagyon fontos az, hogy kiszámolhatjuk a múltra is, ezek az adatok elérhetők. Tehát nem modellezek, hanem azt mondjuk, hogy nézzük meg a valóságot, és nézzük meg, hogy ezzel milyen jól leírták már a múltban is azokat az adatokat, azokat a törvényszerűségeket, amiből mi kiindultunk, és a szakmánk mérföldkövei. Ha eltoljuk húsz évvel azt a harmincéves időszakot, ezt az időablakot eltoljuk picit jobbra, látjuk azt, hogy már ott is egy nagy változás van: a Nyugat-Dunántúlon, az Őrségben megszűnnek azok a termőhelyek, ahol a bükkösök termőhelyileg odavalók. Persze a bükkös egy nagyon érdekes növény, mi úgy mondjuk, hogy jó a visszaszerző képessége, óriási vitalitással - mit csinál? - elkezd kisebb leveleket létrehozni, kevesebbet párologtat, elkezd hatalmas mennyiségű magot, makkot teremni, megpróbálja magát megújítani, óriási mennyiségű újulat keletkezik. Ez most a szemünk előtt így zajlik. Ez egy evolúciós stratégia, a diverzitás így működik, hogy létrehoz egy óriási nagy válthatóságot, és ha a klíma változna pozitív irányba, ha éppen jobb időszak lenne tíz év múlva - ami sajnos nem fog bekövetkezni -, akkor ebből az újulatszintből még a szárazságtűrő példányokkal egy újabb bükkös lenne. Ehhez képest most az zajlik, hogy ha nem viszünk oda szárazságtűrő növényeket - mert ezek maguktól nem fognak odamenni, ez a mi munkánk, ez a mi szakmánk, hogy megmondjuk azt, hogy ott, azon az adott termőhely-típusváltozaton milyen csemetét kell elegyíteni. Tehát nem kikapáljuk a bükköst, nem lepermetezzük, nem a terepasztalt teljesen átkonvertáljuk, hanem az általunk elérhető legjobb tudás mentén ezt oda kell

vinni. És ez nem más, mint hogy olyan növényeket elegyítünk, és a növénynek az is része, hogy olyan adott bükkön belüli szárazságtűrőbb szaporítóanyagot - csúnya szóval mondom: idegenhonos származást -, ami pillanatnyilag nagyon furcsán hangzik, mert egy teljesen mesterséges államalakulatnak a határait tekintjük őshonosnak, miközben ez nem így van. A bükkös egészen a Kaukázusig őshonos, Törökországnak nagyon nagy összefüggő bükkösei vannak, nem akarom sorolni; olyan növényeink és őshonos fafajaink vannak, amelyekre a természetes elterjedési területeiken belül kell a megoldásokat megtalálni. S az idegenhonos, egzotikus, meg az extrém megoldások a zonális fajok esetében még nem is kerülnek szóba; ez nem is szükségszerűség.

Azt kell tehát mondanom, hogy pillanatnyilag meg tudjuk jósolni a jövőt, ez tudományos alapon megtehető, és ez szükséges is a mi esetünkben, mert évtizedekre előre kell gondolkodni, amikor erdőket kezelünk. S nagyon fontos az, hogy ezt nem intuitív, érzelmvezérelt módon, hanem ökológiai és evolúciós tudással tesszük. Az ökológia a klímaváltozás által leskálázott, egyszerű összefüggés, ami modellezhető, és amire a térinformatika elérhető egyébként a teljes ország területére, tehát az új erdőtelepítések, társítások ma már ezzel az eszközzel kell hogy létrejöjjenek, nem jelen állapotra, hanem jövő állapotra tervezve, és ezt kötelezővé fogja tenni az államigazgatás, hogy a legjobb tudás birtokában adjunk támogatást új telepítésekre. Ugyanakkor a meglévő erdők esetében is nagyon sok teendőnk van, nemcsak az erdőtelepítések, hiszen ahogy mondhatom azt, hogy a szántóföldre is rá tudunk zoomolni, és mondom a legjobb megoldásokat, a meglévő erdőkre is nagyon sok feladat hárul.

Mondhatjuk azt, sok egyetem munkaközössége, tudományos közössége ezt állítja, a mi munkánk meg részben arról szól, hogy kommunikálunk a velünk hasonló termőhelyi körülmények között gazdálkodókkal, hasonló problémákkal küzdőkkel, és azt kell mondanom, hogy nagyobb kultúrnemzetek is, Németország, Franciaország, Spanyolország kutatóival gondoljuk nagyon hasonlóan a megoldásokat. Tehát ugyanazokkal a problémákkal küszködnek - mondhatnám a világ többi részét is, csak nem akarom a teljes világra kiterjeszteni ezt -, hiszen mondjuk, a francia termőhelyi körülmények nagyon hasonlóak egyébként, sokkal hasonlóbbak a magyarországiakhoz, mint például a németekéi. Franciaország egy hattagú, nagyon magas rangú delegációt küldött tavaly nyáron Magyarországra, hogy tanuljanak tőlünk. Mert mi már most körülbelül harminc-negyven évvel szárazabb, melegebb szituációban gazdálkodunk, mint amire ők számítanak. Tehát ez a lényeg, hogy ha én elutazom egy nap alatt egy másik országba, ötven évet ugorhatok előre az időben, és láthatom azokat a megoldásokat, amelyek ott már működnek. S ez nem feltétlenül arról szól, hogy akkor most nemesítéssel, szelekcióval, idegenhonos fajok preferálásával keresünk megoldásokat, hanem arról, hogy újra kell értelmeznünk olyan fajokot, például a csertölgyet, ami eddig egyfajta gazdálkodói hiba volt, mert a faj nem alkalmas például minőségi hámozásipari alapanyagának - a legmagasabb kategória, 1500-2000 euró egy köbméter. S persze a tölgygazdálkodás a szakmánk csúcsa, a legnagyobb hozzáadott értéket képviseli, három erdészgeneráció munkája. Most viszont az a helyzet, hogy ott valószínűleg csert kell ahhoz ültetnünk vagy elegyítenünk, és nagyobb cserrészaránnyal kell ahhoz dolgoznunk - és sok esetben még a bükkösök helyén is egyébként -, ahol azt mondom, hogy akkor most nem hámozóipar lesz, hanem valami más feldolgozás, de itt innoválni már a faiparnak kell. S meg kell tanítani a faipari ágazati szereplőket, hogy olyan fajokkal is tudjanak foglalkozni, amit eddig nem szívesen vettek kézbe.

Még van egy nagyon fontos üzenetem, mégpedig az, hogy látjuk a megoldásokat; mondhatom azt, hogy jó irányba, jó úton haladunk. Csak azt kell mondanom, hogy ha nem vagyunk elég gyorsak, akkor ugyanúgy elüthetnek, minthogyha nem tennék

semmit, ugyanúgy veszesei lehetünk a történetnek. Tehát pillanatnyilag nagyon sürgető, nagyon sok feladatot kell ellátnunk, és nem csupán a bükkösök esetében, hanem valamennyi őshonos fafajunk esetében, főleg a felújítási időszakban, amikor elér egy olyan időszakot, amikor a felújításnak a legérzékenyebb időszakába kerülünk, azt kell mondanom: akkor tudunk segíteni, és ha ezt egy tudatos, előrelátó, aktív gazdálkodásnak tekintem. Köszönöm szépen a figyelmet.

Hozzászólások

ELNÖK: Köszönjük szépen. Dócs Dávid képviselőtársam jelezte, hogy neki háromnegyedkor el kell menni, úgyhogy az előttünk álló negyedórában mindenképpen szeretném őt megszólítani, akár most, akár később. *(Jelzésre:)* Rendben van, akkor később.

Köszönöm szépen az előadásokat. Azt gondolom, egy nagyon impulzív és nagyon látványos bemutatót kaptunk abból, hogy mire jutott a magyar erdészszakma a magyar erdőgazdálkodás vonatkozásában száz esztendő alatt, amihez a magam részéről csak gratulálni tudok. Ez egy olyan megsüvegelendő teljesítmény, ami ritkaságszámba megy.

Az, hogy az erdővagyonunk évente 13 millió köbméterrel gyarapszik, aminek kicsivel több mint a felét használjuk - tehát ha jól értettem, a 40 százaléka minden évben egyfajta tartalékként hozzáadódik a meglévő volumenhez -, ez egy óriási dolog. Tehát nem arról van szó, hogy ugyan területben növekszik az erdővagyon, miközben köbméterben pedig csökken, hanem pont ennek az ellentéte történik, tehát mindamellett, hogy területben növekszik, még a köbméter oldaláról is emelkedő tendenciát figyelhetünk meg.

Amit szerintem érdemes leszögezni, és én igyekezni fogok majd arra törekedni, hogy találjunk közös kiindulási pontokat, amivel mindannyian egyet tudunk érteni. Magyarországon van az én ismereteim szerint körülbelül 6,5-7 millió köbméteres faigény, amit valamilyen módon ki kell tudni elégíteni. Én azt gondolom, abban itt a teremben mindenki - legalábbis én ezt szeretném hinni - egyet fog érteni, hogy ezt egy olyan erdőgazdálkodásból kell kielégíteni, amely ellenőrzött, és megfelelően kezeli az erdőterületeket. Az én megítélésem szerint az nagy butaság lenne, hogy a Magyarországon meglévő erdőgazdálkodási lehetőségek ki nem használása mellett az erdőket hagynánk úgy, ahogy vannak, és adott esetben nem vágnánk ki belőlük egyetlenegy fát sem. Egyrészt, amennyire én megértettem ezt a témát, az erdő egy része összeomlana, tehát lennének olyan állományok, amelyek erdészeti beavatkozás nélkül valószínűleg hosszú távon nem fenntarthatók, a másik oldalról pedig ez a faigény valahonnan csak kielégítésre kerülne. Látva-hallva a világ híreit, azt látjuk, hogy mondjuk, az Amazonas vidékét elég erőteljesen irtják, tehát valószínűleg kevésbé fenntartható módon erdőgazdálkodva, mint amit a magyar erdészek Magyarországon művelnek. Ezért szerintem, ha felelősen gondolkodunk, nemcsak magyarországi erdőterületekben, hanem globális léptékben, akkor mindenképpen szerencsésebb, ha az egyébként is jól szabályozott magyar erdőgazdálkodást bizzuk meg azzal a feladattal, hogy a magyar faigény kielégítését próbálja meg teljesíteni.

A felújítások kérdésében szerintem néhány gondolatot kell majd szentelnünk annak, hogy egyáltalán milyen fafajválasztást teszünk, hiszen hallottunk itt Borovics Attilától elég döbbenetes számokat, és a térkép is nagyon sok mindent előrevetített. Ebben a vonatkozásban Csárdi Antal képviselőtársam korábbi indítványára hadd reagáljak. Én azt gondolom - és nem fogok politizálni egyszer sem ezeken az albizottsági üléseken, ezt megígérem, tehát nem célom semmilyen attrakciót kihozni ebből politikai értelemben -, az adott egy löketet annak, hogy ülünk le és beszéljünk erről. Mert azt gondolom, az a szándék, ami abban a javaslatban egyébként

kézzelfogható volt, senki által nem megkérdőjelezhető itt a teremben, de azt gondolom, a szélesebb közvélemény előtt sem. Viszont egész egyszerűen tudomásul kell vennünk ezen tényadatok alapján, hogy - talán így fogalmazott Borovics úr, ha nem is szó szerint, de így fordítottam le magamnak - nem érzelmileg motivált, nem érzelmileg vezérelt döntéseket kell hoznunk, hanem olyan döntéseket, amelyek tíz-húsz, ötven vagy száz év múlva is biztosítja azt, hogy azokon a területeken erdőborítottság legyen. És tetszik, nem tetszik, nagyon sok esetben nekünk tudomásul kell venni azt, hogy nem biztos, hogy ugyanaz a fafaj lesz ott életképes, és fogja biztosítani a borítottságot. Mindemellett természetesen a bükkösök védelmében mindent meg kell tenni, és adott esetben kell keresni talán más országban, tőlünk szárazabb klímában gazdálkodó erdészekről olyan genetikai alapokat, amelyek képesek reagálni arra a kihívásra, ami a következő évtizedekben ránk várhat.

Utolsó gondolat pedig - csak hogy ne korlátozzam képviselőtársamat a megnyilvánulásában -, hogy hogyan termeljük ki ezt a faszükségletet, hogyan alkalmazzuk a tarvágást, egyáltalán vannak-e olyan állományok, amelyeknél kimondhatjuk, hogy nem nagyon van alternatívája a tarvágásnak; mondjuk, egy nyaras vagy egy akácos vonatkozásában egyáltalán érdemes-e akár természeti, akár gazdasági oldalról abban gondolkodni, hogy örökerdőt hozunk létre. Ha erre kaphatnánk majd szakmailag megalapozott véleményt, azt tisztelettel megköszönnénk. Itt tehát szerintem nem élből kell bizonyos megoldásokat dicsőíteni avagy elvetni, hanem én nagyon szívesen bíznám magam a magyar erdészszakmára e tekintetben; ha az eddigi teljesítményt extrapoláljuk - szép magyar szóval -, akkor feltételezhető, hogy nem tönkre fogják tenni Magyarország erdeit, hanem talán további fejlődést is feltételezhetünk általuk. Köszönöm szépen.

Megadom a szót Dócs Dávid képviselő úrnak.

DÓCS DÁVID (Mi Hazánk): Tisztelt Hölgyek, Urak! Azt gondolom, rendkívül érdekfeszítő előadásokat hallhattunk itt a magas szaktekintélyű szakemberektől. Erre nagy szükség volt, még olyan emberek esetében is, akik valamilyen szinten jártasak az erdőgazdálkodásban, mint például jómagam is magán-erdőgazdálkodóként. A jövőt vetítették előre, ami nem annyira rózsás, sajnos, és elég sötét, hiszen bár nem a tavalyi évből kell kiindulni és nem ezt kell klímaváltozás alatt érteni és értelmezni, azért arra nagyon jó volt, hogy mondjuk, húsz-harminc évet előreugorva az időben, bemutassa azt, hogy akkor körülbelül milyen viszonyok fognak uralkodni nyaranta. Én az Északi-középhegységéből jöttem, nálunk a tavalyi évig - én legalábbis a szűk 35 éves korom alatt - nem tapasztaltam olyat, amikor nyáron leperzselődött gyakorlatilag a cseresek és a tölgyesek lombkoronája, és térdig jártunk a levélben, az avarban már július végén, augusztus elején, pontosan a csapadék - a duplán számító csapadék - elmaradása miatt, ami szükséges lett volna ezeknek az erdőknek a túléléséhez. Láthatjuk, hogy ha akár az Alpokajára látogatunk el, az a szubalpin éghajlati öv, ami a legjobb erdőtársulásoknak ad otthont, sajnos az is kiszorulóban van csonka hazánkból, és látjuk, hogy bizonyos erdőtársulások már nem tudnak megmaradni, nem tudnak úgy létrejönni, mint az elmúlt évtizedekben. Erre bizony megoldásokat kell találnunk, márpedig a megoldás, én azt gondolom, az egyik megoldás az erdőgazdálkodói szemléletváltás kell hogy legyen. Meg kell találni ezekre a kihívásokra a jövőben a kiutat és a megoldást. Láthattuk itt, hogy az eddig üldözött sarjztatási módszer mint erdőfelújítási módszer lehet, hogy mégsem annyira Istentől távoli gondolat, és elképzelhető, hogy ugyanúgy vissza kell hozná tért, ahogy a szakma már használta ezt a módszert.

De ahogy elnök úr is említette, ugye, a véghasználati módok újragondolása is szükségeltetik. Elképzelhető, hogy el fogunk jutni odáig, hogy egy akácost sem lesz érdemes tarra vágni, hiszen annak az újulatnak a feljövetele, ami eleve sarjztatásból

ered, lehet, hogy sokkal könnyebben fog megvalósulni, ha nem egy tarra vágott erdőről beszélünk, hanem mondjuk, egy szálaló- vagy bontóvágással próbáljuk hasznosítani az ebben található fatömeget. Ezt önök nálunk sokkal jobban tudják, és gondolom, önök már nagyjából kész megoldással rendelkeznek ez ügyben is. Én viszont azt gondolom, ahogy láttuk a térképeken, az invazív fafajoknak nem lenne szabad még jobban teret engedni. Láttuk, hogy az akác - amely egy rendkívül jó gazdasági fafajta, könnyű megújítani, nagyon rövid idő alatt gyakorlatilag tarvágásra érett, és mind ipari fának elsőosztályú, mind pedig tüzelőanyagának - terjedése az elkövetkezendő években-évtizedekben megsokszorozódik, és így is elég sok őshonos erdőterületünket már kiszorította. Valószínű, hogy itt a fajtanemesítésre kell majd óriási hangsúlyt fektetni, azokat a szárazságtűrő vagy legalábbis a változásokat jobban tűrő fafajokat, amelyek jelenleg is a rendelkezésünkre állnak, ezeket kell majd úgy nemesíteni, hogy ezekre a kihívásokra a legjobb megoldást tudjuk hozni.

S nem utolsósorban én azt gondolom, hogy vannak olyan fafajaink is, amelyek eddig, bár őshonosak, nem kaptak erdőgazdálkodási szemszögből túl nagy szerepet; például a juharokat említeném meg. Elképzelhető, hogy ezeknek a nemesítése útján fogunk tudni majd olyan fafajokat kapni, amelyek a kevésbé csapadékos, inkább szárazabb területekre jellemző fafajok lesznek, és egybefüggő erdőket vagy erdőtársulásokat tudnak jelenteni.

Látjuk tehát, hogy a feladat előttünk van, illetve elsősorban önök mint szakemberek előtt. Mi pedig a magunk részéről igyekszünk majd olyan környezetet teremteni önöknek, hogy a munkájukat szabadon végezhesék annak érdekében, hogy száz év távlatából ne egy sivatagra kelljen visszanéznünk, hanem akkor is legyenek ilyen nagy és összefüggő erdőterületeink itt Magyarországon. Köszönöm szépen a szót.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Csárdi képviselő urat kérdezem, szeretne-e most bekapcsolódni. *(Jelzésre:)* Parancsoljon!

CSÁRDI ANTAL (LMP): Köszönöm szépen. Üdvözlöm elnök urat, képviselőtársaimat, meghívott vendégeinket, és szeretném megköszönni azt az előadást, amelyet hallhattunk. Azt gondolom, csatlakozva elnök úr mondandójához, közöttünk valószínűleg vannak viták, de a cél ugyanaz. Visszautalva az előadás legelejére, az elmúlt nyolcvan év eredményeit megerősíteni kell, nem pedig gyengíteni. És sajnos itt át is kell térnem azokra az észrevételekre, amelyekről sajnos nem esett szó az előadások alatt.

Mi zöldpártként nemcsak a faanyagtermelés szempontjából tekintünk az erdeinkre, hanem sokkal inkább ökológiai, illetve közjóléti szempontok is bejönnek a képbe, és nekem szent meggyőződésem, hogy ez így helyes. A magyar erdők óriási veszélyben vannak, mint ahogy sokszor elhangzott, a klímaváltozás miatt; illetve a növekvő igények miatt már most látszanak egyébként azok a tarvágások, amelyek szaknyelven nem tarvágásnak vannak nevezve, de hát hasonló végeredménnyel járó véghasználatok, amelyek a magyar bükkösöket, illetve az őshonos fajú erdeinket érték. És akkor a közeljövőben tervezett ipari felhasználás jelentős növekedéséről még nem beszéltünk, a Vértes és a Gerecse erdőit fenyegető oroszországi úgynevezett biomassza-erőműről és az egri tervekről, a távfűtés biomasszára való átállásáról, ami a Bükkben gyorsítaná az egyébként sem alacsony szintű tarolásokat.

Most elmúlt a tél, és ezek után gyakorlatilag a tavasz kezdetével szembesülnek az emberek azzal a pusztítással, amit - és ígérem, én sem fogok politizálni, de: - részben azért az a tűzifarendelelet okozott, amelyet az elmúlt szűk időszakban a magyar kormány hozott. Az LMP egyébként kifejezetten sok jelzést kap különböző erdővédő csoportokban is, elkeseredett és felháborodott üzeneteket. Például Natura 2000-es

területen taroltak le erdőt a Mátrában, a Piszkestetőnél, az egyik felét konkrét tarvágással, a másik felét felújító vágás véghasználatával, ami után szinte egy puszta hegyoldal maradt, néhány csenevész csemetével.

Ezért is nyújtottuk be azt a javaslatunkat, amiről elnök úr már említést tett. Azt gondolom, a legfontosabb feladat ez ügyben, hogy a bükkerdeink megvédését és az őshonos fafajú erdők megvédését igenis meg kell tenni, ezt nem lehet eltolni. Azt gondolom, akkor is, és én erre számítok most is, szakmai hibákra hivatkoztak, igazából valódi vita nem tudott kialakulni, és nagyon remélem, hogy ez a vita most viszont meg fog tudni valósulni. Ugyanakkor azt azért el kell mondani, hogy ez nem egy jogszabály volt akkor ott - ezt csak magyarázatképpen mondom vendégeinknek, akik nem voltak ott -, hanem egy határozati javaslat, amely célokat fogalmazott meg, és értelemszerűen a kodifikáció a kormány feladata lett volna a határozati javaslat alapján. Ami egyébként, ha egyáltalán napirendre kerülhetett volna ez a határozati javaslat, ha voltak is benne hibák adott esetben, ezeket a parlamenti szakaszban orvosolni lehetett volna. Az a helyzet, hogy az a félelmünk van, hogy nem azért lett elutasítva az a javaslat, mert a Fidesz vagy a kormányzó többség nem találta elég jónak, hanem egyszerűen más, számunkra másodlagos vagy sokadrangú célok a másik oldalon fontosabbak voltak, hiszen a tarvágásokkal, azt gondolom, célja van annak a döntéshozónak, aki ezt lehetővé teszi. *(Dócs Dávid távozik az ülésről.)*

Úgy gondolom, nagyon fontos lenne, és mi össze is szedtük pár pontban, hogy mire lenne szükség a honos erdeink megvédéséhez.

Az első: a tűzifarendeleetet azonnal el kell törölni.

Nemcsak az állami, hanem a magánerdőkben is a vegetációs időszakban a fakitermelésnek minden formáját be kell tiltani. A jelenlegi gyakorlat szerint a gyérítéseket engedik.

A tűzifaexportot azonnal meg kell szüntetni. Erre ugyan volt a kormány részéről ígéret, de nem valósult meg.

A bükkerdők álláspontunk szerint kiemelt figyelmet érdemelnek. Országosan védetté kell nyilvánítani a bükk főfajú erdők területét. Ez a magyar erdőállomány közel 6 százaléka.

A bükkerdőkben mindenhol és a védett területeken álló egyéb őshonos fajú erdeinkben a végfelhasználásos fakitermeléses technológiákat fokozatosan, ezen belül a tarvágást azonnal meg kell szüntetni, és az örökerdő technológiát kell bevezetni.

Az Európai Unió erdőstratégiájának ajánlása szerint 15 százalékra kell növelni a nonproduktív - magyar viszonylatban ez az erdőrezervátum - erdők arányát. Ezt támogatjuk és követeljük is a magyar kormánytól. Ehhez kormányzati forrásokat kell rendelni, mert az erdőgazdaságok önerőből ezt nem fogják tudni megvalósítani, nem fogják tudni fedezni ennek a költségeit.

A magyar erdőknek a hazai faipar szükségleteit és a lakosság - tehát nem az ipar, hanem a lakosság - tűzifaigényeit kell szolgálniuk. Ezért kell egy olyan alacsony erdőszültségű ország esetében, mint Magyarország, korlátozni a fa alapanyag exportját. Ez támogatná az elsődleges faipar fejlődését is.

Fokozatosan növelni kell az erdőterületek arányát. Az erdőstratégiában megfogalmazott kormányzati céllal egyetértünk, viszont annak eléréséhez az édeskevés, amit a gyakorlatban tesznek. Az erdőterületek növeléséhez jelentős uniós források állnak rendelkezésre. Az eddigi gyakorlat a termőföld-tulajdonosok erdőtelepítését támogatta, ennek fenntartása mellett másik lehetőség, hogy nagyon sok olyan alacsony értékű parlagterületet, amelyek ma tényleg parlagon hevernek, az államnak fel kellene vásárolnia, és az erdőgazdaságokra kellene bízni ezeknek a ma elhanyagolt területeknek az erdősítését.

Az új telepítésű erdők esetében is az őshonos fafajok telepítését kell támogatni, védett területeken kizárólag őshonos fafajokkal lehessen elvégezni az újraerdősítést.

A kormány által erőltetett biomassa-erőművek esetében tiltakozunk a fakitermelési volumen növelését eredményező fejlesztések ellen. Ezek pusztító hatással vannak az erdőkre, és emellett a lakosságtól is elvonják a tűzifát.

Azt gondoljuk, hogy meg kell erősíteni az erdészeti kutatást. Az Erdészeti Tudományos Intézetet pluszfinanszírozásokkal kell ellátni, hogy sokkal intenzívebb, sokkal nagyobb volumenű munkát legyenek képesek ellátni. A klímaváltozás kihívásaira sürgősen érdemi választ kell adni a kutatóknak.

Újra kell gondolnunk az erdészeti közép- és felsőfokú oktatást. A hagyományosan kiemelten magas szintű erdészeti és faipari oktatás az elmúlt húsz évben fokozatosan elgyengült. A Soproni Egyetemet úgy fejlesztették, hogy ott az erdőmérnöki és faipari mérnöki képzés mára egy sokadik része lett a képzésnek, és kiment a centrumból, a képzés nem biztosítja a szakma létszámgényét. A középfokú oktatás központja is Sopron volt, ezt az iskolát a mezőgazdasági képzés alá sorolták, ezzel megint az erdészet lett a vesztes. S miközben a középfokú erdészek munkabére minimális, körülbelül olyan nettó 250 ezer forint körül van, addig gyakorlatilag a kormánypártok által kinevezett csúcsvezetők, igazgatósági tagok milliós fizetéseket vesznek föl. Én azt gondolom, hogy ha erre van pénz, akkor arra is kell hogy találjon a kormányzat a költségvetésben forrásokat, hogy ezeknek az erdészeknek a munkabérét emeljük meg, mert ilyen alacsony megfizetettséggel nem lesz fenntartható ez a rendszer. Úgy gondolom, azt a kérést ebben az albizottságban nyugodtan megtehetem, hogy a szakmai döntéseket ne a politika határozza meg vagy befolyásolja. Az állami erdőgazdaságok finanszírozását át kell alakítani, és a központi költségvetésből kell fedezni a megnövekvő jóléti feladatok ellátását.

Összefoglalva: a magyar erdők védelmében a védett területeken álló erdők tarvágásának leállítása nem várhat tovább. Az erdőgazdálkodás alapvető átalakítására van szükség. Köszönöm szépen a szót.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő úr. Néhány gondolattal hadd reflektáljak, utána pedig megszólítanám azokat, akik eddig még nem kaptak lehetőséget.

Képviselő úr, én nagyra értékelem az ügy iránti elköteleződését, de alapvetően egy politikai szöveget olvasott itt fel nekünk, és én, ha lehet, arra használnám fel majd a későbbiekben ezt az albizottságot, hogy ne kelljen szövegeket felolvasnunk itt, amelyeket, a Jóisten tudja, hogy ki ír meg ilyen jellegű megnyilvánulásokra.

Én nem értek az erdészethez, de jómagam is néhány ellentmondást felfedeztem azért ebben a felszólalásban. Annyira tetszik, amikor arról beszélünk, hogy adjunk több pénzt az embereknek, adjunk magasabb bért, de sokadrangú szempontként kezeljük azt, hogy egyébként az erdőnek a hármas funkciójából az egyik a gazdasági haszon. Magyarországon - és én nem tudom, ebben egyet tudunk-e érteni - úgy nem fogunk tudni erdőgazdálkodást fenntartani, hogy annak nem lesz gazdasági lába. Ha megnézzük azt, hogy az erdőterületek bővülése az elmúlt, mondjuk, a rendszerváltás óta eltelt időszakban miből fakadt, akkor azt látjuk, hogy 200 ezer hektár erdő azért keletkezett, mert magánszemélyek a saját tulajdonukban, javarészt - nyilván ez nem metsző pontosságú meghatározás - a saját tulajdonukban levő földterületre erdőt telepítettek. Azt ne feltételezzük, hogy ezt úgy tették, hogy abból nem reméltek gazdasági hasznot! Ezt mint gyakorló parasztember hadd mondjam, hogy olyan hülye nincs az országban, aki úgy próbál földdel gazdálkodni, hogy abból nem remél valamilyen anyagi hasznot.

Szeretném, ha az erdő-, természetvédő közösség - amelynek az elköteleződését semmiképpen nem vonnám kétségbe; a szakmai felkészültségét illetően már lehet,

hogy több kérdőjel van bennem - akár ezen a fórumon is, de bármilyen fórumon megpróbálna egyeztetni az erdészszakmával, hogy vajon vannak-e olyan célok, amiben mindenféle súrlódás vagy kompromisszum nélkül egyet lehet érteni. Ha egyet lehet érteni, akkor az egy jó kiindulási pont; nekem van egy ilyen titkos vágyam, hogy akár még itt néhányat meg is találjunk ezekből, és erre próbáljunk meg építeni. Ne az legyen, hogy bizonyos szervezetek, hogy mondjam, politikailag a témára fogékony pártoknak - lásd az LMP-t - írnak olyan anyagokat, amelyek természetesen nagyon vonzóak, és a témához nem értő emberek számára jól hangzanak, de nem biztos, hogy kivitelezhetőek. Én nem tudom, mit szólnak az erdészek - majd reagálnak rá -, hogy most az összes magyar bükköst védetté tesszük, és azt mondjuk, szemben azzal, amit az előbb hallottunk, hogy ha cigánygyerekek potyognak az égből, ott akkor is bükkös kell ötven meg száz év múlva... - ez nettó öngyilkosság a bükkösök számára.

De elnézést, nem én akarok reagálni. Nagy tisztelettel köszöntöm - bocsánat, kicsit puskáznom kell, és elnézést, hogy nincs személyes ismeretségünk - Zentainé dr. Gáspár Verát, aki az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalától érkezett. Senkinek nem kötelező hozzászólni, de mindenképpen megtisztelő, hogy eljöttek erre az albizottsági ülésre. Amennyiben a hivatal oldaláról szeretne hozzátenni bármit, akár most, akár a későbbiekben, akkor arra örömmel adok lehetőséget. *(Jelzésre:)* Parancsoljon!

ZENTAINÉ DR. GÁSPÁR VERA (Alapvető Jogok Biztosának Hivatala):
Köszönöm a szót. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Államtitkár Úr! Tisztelt Képviselők és minden Meghívott! Nagyon örülünk a meghívásnak, mert az alapvető jogok biztosának a fő feladata, hogy figyelemmel kísérje a jövő nemzedékek érdekeinek érvényesülését. Ezek között fő helyen szerepel az egészséges környezethez való jog biztosítása, és ebben a magyar erdőknek hatalmas szerepe van. Az erdők hozzájárulnak nemcsak ahhoz, hogy gazdasági termelés legyen, hanem ahhoz is, hogy megfelelő vízháztartás működjön, a szén-dioxid-megkötésben hatalmas szerepük van, így a klímaváltozás negatív hatásainak a mérséklésében, akár az emberi egészség oldaláról, a hősokk kapcsán, akár a mikroklima biztosításában. Tehát az erdőknek hatalmas szerepe van abban, hogy nemcsak a mi generációnk, hanem a jövő generációknak is az egészsége és az élhetősége megmaradjon.

A mi hivatalunk az erdőkről kompletten mint erdei ökoszisztémákról gondolkodik, és ennek minden elemének a fenntartása, védelme, megóvása alaptörvényi kötelezettségünk az Alaptörvény P) cikke szerint. Jogi szempontból nagyon előnyös helyzetben vagyunk, mert az állami erdők, önkormányzati erdők nemzeti vagyonba tartoznak, és a nemzeti vagyon kezelésének a módja eléggé konkrétan meg van határozva, hogy csak addig lehet használni, amíg nem vonjuk el a jövő nemzedékek jogait azzal, tehát nem állítjuk kényszerpályára a mostani döntéseinkkel a jövő nemzedékeket, hanem ők is ugyanolyan állapotban, ugyanolyan összetételben, ugyanolyan minőségben megkaphatják a mostani erdők által nyújtott szolgáltatásokat, mint ahogy mi most megkapjuk, tehát ezt a jövőre is szükséges biztosítani.

Szerintem a magyar erdészeti tervezésnek a rendszere kiváló, és ebben kellene előrelépni, talán a tudományos képviselőket is jobban bevonni. Ugyanis az erdőtervezés határoz meg rövid távon, hosszú távon mindenféle célkitűzéseket, hogy mivel telepítsünk, mikor, melyik erdőrészletnél mi történjen. Tehát lehet, hogy az erdőtervezés rendszerébe a tudomány képviselőit mélyebben javasolt lenne bevonni. Eddig is nagyon sok egyeztetés van az erdészeti szakmai szervezetekkel, természetvédelmi szakmai szervezetekkel, hatóságokkal, minden képviselővel, de olyan korszakba jutottunk, ahol szükség van mindenféle tudományos alapra, adatra, információra, és azok alapján lehet eldönteni, hogy adott erdőrészleten, adott

fafajösszetétel kapcsán mi a legjobb megoldás. Amit mi tudunk, tapasztalunk, hogy minél összetettebb, minél diverzebb egy erdő, annál ellenállóbb, annál alkalmazkodóképesebb, annál több szolgáltatást tud nyújtani akár gazdasági, akár közjóléti, akár védelmi szempontból. Tehát érdemes lenne megvizsgálni azokat az eszközöket, módszereket, hogy mik fejlesztik, biztosítják azt, hogy minél ellenállóbb, diverzebb, összetettebb és több fafajösszetételű erdő legyen, mert biztos, hogy az akkor mindenkinek az igényeit ki fogja elégíteni.

Elsőre ennyit szerettem volna mondani. Köszönöm a szót.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Mielőtt Gálhidy Lászlónak megadnám a szót, annyit szeretnék hozzáfűzni, hogy a magam részéről nem vitatom, hogy az erdőnek a gazdaságin kívül van még két funkciója. Tehát ezt mi nem vitatjuk, csak azt látjuk, hogy ha ez a három láb egyenlő hosszú, akkor nem fog fölborulni a szék. És most azt látjuk, azt érzékelem, hogy a gazdasági funkcióját illetően reszelve van a lába a történetben, és fel fog borulni. Nem fogunk tudni erdőterületeket növelni, ha nem éri meg erdőgazdálkodni Magyarországon! Erre szeretném felhívni a figyelmet.

Nem tudom, feltűnt-e az az ábra, hogy Magyarországon mekkora most a nem használt erdőterületek nagysága: százezres hektárszámról beszélünk. *(Jelzésre:)* Bocsánat, 300 ezer hektár erdő ma Magyarországon nincs használva! Ennek egyébként nagyon sok szempontja van, nem akarok belemenni, de többek között ilyen a túlszabályozás, és néhány esetben a politikai túlerjeszkedés a szakma rovására. Ha mi azt akarjuk, hogy növekedjen a fával való borítottság, akkor azt nem lehet úgy megtenni, mert az államnak annyi területe van, amennyi; ha megnézzük, minimális mértékben tud csak növekedni az állami erdőterületek nagysága, mivel ennyi területe van az államnak, tehát itt magánszemélyek részéről várhatunk el növekedést. És ők nem fognak további erdőtelepítéseket csinálni, ha anyagilag nem éri meg. Nekünk tehát érdekünk, hogy olyan erdőgazdálkodási környezetet alakítsunk ki, ami mellett, hogy a védelmi és a természetvédelmi funkciókat vagy rekreációs funkciókat ellátja, amellet gazdasági haszonszerzés reményét is nyújtsa azoknak, akik a földterületükön egyáltalán erdőgazdálkodásban gondolkodnak. Köszönöm.

Gálhidy Lászlónak adom meg a szót.

DR. GÁLHIDY LÁSZLÓ erdővédelmi programvezető (WWF Hungary): Köszönöm szépen, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Gálhidy László vagyok, a WWF Magyarország erdőprogramjának a vezetője. Köszönöm én is a lehetőséget arra, hogy ezen a rendezvényen elmondhatom az észrevételeimet, illetve az általunk képviselt civil szervezetnek az álláspontját.

Ha jól vettem le az eddig elhangzottakból, akkor arról beszélünk, hogy merre tovább, magyar erdőgazdálkodás, különösen a klímaváltozás tükrében. Ez valóban egy olyan körülmény, és szintén nemcsak az elmúlt évre utalnék, ami, azt hiszem, most már évtizedek óta nyomaszt bennünket, és előre kell tekinteni, hogy mit lehet ezzel kezdeni.

Nyilvánvalóan a klímaváltozás tényét és súlyosságát, azt gondolom, akinek tudományos szemüvege van kismértékben is, az nem tagadja; ez közeleg, sőt már itt van egy jó ideje. Itt az a kérdés, hogy az erdőgazdálkodás milyen módon alkalmazkodik ehhez, és milyen eszközöket választunk. Az eddig elhangzottakhoz kapcsolódóan én azt gondolom, hogy ha a magyar viszonyokra, a történelmi, tájtörténeti viszonyokra gondolunk, akkor valóban elismerést érdemel az erdészágazat, az erdészszakma, hiszen az elmúlt kétszáz évben nagyon sok tekintetben komoly eredményt tettek le az asztalra ők, illetve elődeik. S itt nemcsak arról van szó, hogy megnövekedett a Kárpát-medence belső, tehát az ország mai területének az erdősültsége, gyakorlatilag megduplázódott, hanem azok az erdőgazdálkodási, erdőművelési módszerek,

amelyeket alkalmazunk, ezek között is van nagyon sok előremutató. Most csak arra utalnék, hogy az elmúlt húsz-harminc évben ez a folyamatos erdőborítás melletti erdőgazdálkodás, azt gondolom, nagyon komoly előrelépés volt.

Ezek nyilvánvalóan pozitív dolgok, ugyanakkor azt azért nem szabad elfelejteni, hogy az az örökség, amivel dolgozni kell, illetve ami gyakorlatilag az ország rendelkezésére áll, sok tekintetben nem túl előnyös. Ugye, itt elhangzott az is, hogy milyen alacsony volt az erdősültség, az ország nagyon nagy területe erdőtlenné vált. Nyilván ennek a történelmi okait nem érdemes itt külön részletezni; a Kárpát-medence alja volt lényegében a Magyar Királyság éléskamrája, természetes, hogy innen tűntek el az erdők ilyen nagy mértékben. Az is egy örökség, hogy ezek után az erdők helyreállítása, ami egy abszolút célszerű irány volt, hogy vissza kell állítani az erdőterület egy részét, ez is teljesen rendben van. Az viszont, hogy ez olyan fafajokkal történt, olyan sebességgel és eredményét tekintve tulajdonképpen azt hozta magával, hogy az erdőterületünknek a nagyon nagy része, 90 százalék fölöttiről beszélek, átalakított formában van, ez már inkább egy kihívást jelent. Ez az átalakítottság részben abból is fakad, hogy az az erdőgazdálkodási gyakorlat, a vágásos erdőgazdálkodás, ami az elmúlt 150 évet jellemezte, az az erdők korosztályszerkezetét teljesen átalakította, nemcsak a fafajösszetétel alakult át és kerültek különböző esetekben más fafajok az adott területre, mint ami ott természetesen lenne, vagy ha más nem, akkor az összetételük változott meg, hanem olyan fafajokkal is dolgoztak az elődök, amelyek nem erre a tájra jellemzőek. És a korosztályszerkezet nagyon fiatal, ez is elhangzott. Az, hogy Magyarországon egy 150 éves fa az erdőkben már idősnek számít, ez azért egy eléggé elgondolkodtató dolog. Az erdőökológia szakterülete az idős erdőt bőven 150 év fölött tekinti. Jelenleg azoknak az erdőknek az összterülete, ahol egyáltalán 150 éves korosztályról beszélünk, az olyan 700-800 ezer hektár körül van, ami, akárhogya is nézzük, az ország erdőterületének alig több mint a fél százaléka.

Van tehát egy ilyen kiindulás; ez az, amit a klímaváltozás most gyakorlatilag telibe talál. Mondhatjuk azt, hogy ez a viszonylag megváltoztatott fafajösszetétel, ez az előnytelen korosztályszerkezet és a vágásos üzemmód egyéb következményei, tehát a vágásterületek, a fiatalosok, a beavatkozások jellege, ez mind gyengíti az erdeink ellenálló képességét a klímaváltozással szemben. Tehát mindenekelőtt, ha most ezt az ívet vesszük, hogy az elődök is abban gondolkodtak, hogy helyre kell állítani Magyarország erdőtakaróját valami olyasmi formában, amilyen lehetett, tehát ha azt az ívet továbbra is komolyan vesszük, akkor az erdők természetessége irányába komoly lépéseket kell tenni, és ennek az egyik lehetősége az, hogy a vágásos üzemmód felől elmozdulunk a folyamatos erdőborítás irányába. Ez mindenképpen, klimatikus szempontból is előnyös, tehát egy folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodás mellett az állományklíma gyakorlatilag fennmarad folyamatosan, és biztosítja az ott lévő erdő ellenálló képességét, illetve lehetővé teszi azt, hogy ott különféle fafajok egyedei egymás mellett is egyforma esélyt kapjanak a fennmaradásra. Úgyhogy én azt gondolom, az erdők kezelését el kell mozdítani ebbe az irányba.

Abban a kérdésben, amit Borovics Attila igazgató úr előadásában hallottunk, természetesen azt az elemet, hogy aktív beavatkozásra van szükség, az eddig elmondottak alapján is, én azt gondolom, ez elfogadható, sőt el kell fogadnunk, hiszen az erdőtakaró nagy része, pont azért, mert ennyire átalakított, nagyon sok helyen az ember közreműködésére szorul, hogy ott megjelenjenek például azok a fafajok, amelyek adott esetben természetesen jelen lehetnének.

Egy kicsi kitérőt hadd tegyek a bükkösökkel kapcsolatban, mert ezeknek a magyarországi előfordulása, létezése itt többször hangsúlyosan előfordult ennek a beszélgetésnek a keretei között. A bükkösön keresztül hadd villantsam fel, hogy a klímamodellezésnek milyen korlátai vannak. Például az, hogy a bükkösnek megfelelő

klímazónát hogyan állapítjuk meg, ebben nagy szerepe van annak, hogy jelenleg hol található bükkösök az országban vagy akár Európában. Szentpéteri Sándor említette, hogy még egynéhány évtizeddel ezelőtt a bükkösöket vagy a bükkfafajt gyomfaként tekintette az erdőgazdálkodó, tehát a bükkösök gyakorlatilag visszaszorultak, mesterségesen visszaszorultak azokra a területekre, amelyek a számára a legeslegoptimálisabbak, ahol gyakorlatilag nincs versenytársa a bükknek. Minden olyan területről, ahol tölgyvel lehetett helyettesíteni, onnan eltűnt a bükkös. Tehát olyan jelenlegi előfordulások alapján modellezzük a bükkös lehetséges előfordulását, ami nem reprezentálja igazából a bükknek az eredeti előfordulását. (*Dankó Béla visszatér az ülésre.*) Hogy egy konkrét példát is mondjak: ha itt kinézek szemben az ablakon, aki ezen az oldalon ül, esetleg látja a Normafa gerincét. Ez egy 470 méter magas hegygerinc, platóhelyzetben található rajta bükkösök, nagyon jó állapotú, elegyes bükkösök: ez például a bemutatott modellterképek szerint már régen nem bükkösklíma, már harminc éve sem volt az. S akkor még nem beszéltünk azokról a helyekről, amelyek nem platóhelyzetűek, hanem északi kitettséű, többletvízhatású, és a többi. Ezt most csak azért mondom, hogy mielőtt nagyon komolyan megkongatjuk a vészharangot a bükkösök fölött, én azt gondolom, hogy itt még nagyon sok tere van annak, hogy megóvjuk őket.

Nem akarom nagyon az időt húzni. Talán a legfontosabb, amit mindenképpen kiemelnék, és ebben egyébként, azt gondolom, rímel a mondandóm a Szentpéteri Sándor által is mondottakra, hogy ne sematikusan közelítsük meg a problémát, és ne mindenhol ugyanazokat a módszereket alkalmazzuk.

Elképzelhető az, hogy gazdasági erdőekben olyan területen, ahol ráadásul restaurációra van szükség, behozzuk akár őshonos fajok déli származásait és azzal javítunk a helyzeten. De például védett területeken, és van Magyarországon 20 százaléknyi védett erdőterület, a rendeltetést is alapul vehetjük vagy akár a területi elhelyezkedést. Védett területeken, illetve a Natura 2000-területeken mindenképpen arra kell törekedni, hogy az őshonos fajkészletet a legtermészetesebb állapotba hozzuk, olyan kezelési módszerekkel, ahogyan ez a legkönnyebben és a leggyorsabban kivitelezhető, mert abban megint csak egyetértek az eddig elhangzottakkal, hogy itt bizonyos fokú gyorsaságra is szükség van. Tehát a természetvédelmi kezelésnek nagyon fontos szerepe van.

Most már tényleg lezárom. Amit még szeretnék megemlíteni, hogy ez a rezervátumszemlélet egy ilyen dogmaként vagy toposzként időnként feljön, hogy ne kezeljük az erdeinket rezervátumként. Elnézést, de Magyarországon jelen pillanatban alig van rezervátumként számon tartott erdőterület. Ha darabra nézzük, akkor lehet, hogy van hetven nagyságrendileg, ezeknek a magterülete, ami klasszikus értelemben rezervátum, tehát a világ bármely táján akként könyvelnénk el, összesen ezek a magterületek 4000 hektárt tesznek ki. Tehát ez a szabad szemmel nem látható nagyságrend.

En azt gondolom, hogy ennél sokkal nagyobb területet nem az, hogy beáldozhat az ország, hanem kellene felkínáljon arra a lehetőségre, hogy ott a természet helyreállítsa magát, és például a nemzeti parkok belső részein, az úgynevezett magterületeken, ahogy az egész világon ez megszokott, ott a természetre bízunk az átalakulásnak egy nagy részét, mert azért az tagadhatatlan még a magyarországi viszonyok között is, hogy az erdők képesek átalakulni, képesek megváltoztatni fokozatosan a fajösszetételüket. Nem kell attól félni, hogy ezek a változások problémát jelentenek, hiszen, hogy ha nem a faanyagtermelés a fő szempont, hanem a biológiai sokféleség megőrzése, akkor sokkal kisebb kockázatnak tesszük ki az erdőtakarót abban az esetben, ha rábízunk az átalakulást, és legalább néhány évtizedig nyomon követjük, hogy mi történik, és ha majd annak idején szükség lesz rá, akkor adaptív

módon beavatkozunk, mintha hogyha valamilyen sematikus módszerrel már elébe menve ezeknek a folyamatoknak és alapvetően az erdőgazdálkodás eszköztárát és szempontrendszerét alapul véve megpróbáljuk ezeket az erdőket is valamilyen formában gyorsított tempóban átalakítani. Szerintem erre nagyon nincs szükség, sőt, ez egy komoly kockázat, és ezért nagyon figyelmebe ajánlom itt az asztalok körül ülő összes kollégának, szakembernek, érdeklődőnek, hogy a védett területek és a gazdasági szempontból fenntartott, faanyagtermelésre nem szolgáló területek esete két teljesen külön dolog.

Természetesen szükség van faanyagra, természetesen a gazdaság, a magyarországi erdőgazdálkodás is komoly nemzetgazdasági célokat szolgál, azt hiszem, ez nem egy kérdőjeles dolog, de a természetvédelemnek is meg kell adni a teret még ilyen körülmények között is, mint ahogyan szorít bennünket a klímaváltozás. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Szeretnék mindenkinek szót adni. Luzsi József azért kap szót, mert ő azt írta a papírra, hogy 3 percet kér, és azt gondolom, hogy ez egy jó motiváció volt arra, hogy akkor lehetőséget adjak neki, és a többieknek meg követendő példa akár. Parancsoljon!

LUZSI JÓZSEF alelnök (Nemzeti Agrárgazdasági Kamara): Köszönöm szépen. Nagyon gondolkodom, hogy ezt a 3 percet mire áldozzam, és be fogom tartani. Először is: mikor jöttünk ide, Csárdi úr eligazítani segített engem ebben a házban, hogy megtaláljuk a Darányi Ignác termet. Én ezúton felajánlom, hogy bármikor nagyon szívesen segítek eligazodni az erdőgazdálkodás rejtelmeiben, hogy azonos nézőpontból lássunk dolgokat, és amikor megfogalmazunk valamit a politika részére mint szakma, akkor ebből ne politika legyen. A fa az erdőben nem jobb- és baloldali. A fa az erdőben ott van, azért, hogy kiszolgálja az embert, mert az ember beavatkozott a természet rendjébe, ezáltal a szabályozó szerepére szükség van. Ez a szabályozó az erdész.

Elgondolkodtam, miközben államtitkár úr, Borovics úr elmondta itt a maga előadását, ami nagyszerű volt, mind a kettő, hogy ezt az egészet az erdészek csinálták, és itt egyedül Gálhidy úrtól hallottam egy-két elismerő szót. Valahogy ne úgy legyünk már, mint az óvodában, hogy mindig a rosszat föltételezzük. Dicsérjük már meg azt, aki jót is tett, mert neki is jól esik, és annak van egy ilyen komoly pozitív emberi szerepe, hogy továbbra is úgy fogja tenni a dolgát. Az erdő az egyedüli nem kibocsátó a mezőgazdaságban, ezt azért vegyük figyelembe.

A klímaváltozásról meg beszélünk. Egy dolgot szögezzünk le, mert ez még nem hangzott el: a klímaváltozásról mindig negatív irányba beszélünk, mert lehet pozitív is, de itt Magyarországon negatív klímaváltozás van.

Az erdőt csak megfelelő termőhelyre tegyük. Az, hogy vannak olyan szabad területeink, ahol lehet erdősíteni - nem.

A másik. Én mindenkit óvnék attól, hogy itt vegetációs időn kívül ne legyen fakitermelés, tudniillik az erdőben is emberek dolgoznak, ember, a faiparban is emberek dolgoznak. Ezeknek az embereknek egész évben kell hogy legyen munka, és a társadalomnak szüksége van a fából készült termékekre. Én nagyon szívesen ráírnám minden egyes fából készült termékre nagybetűkkel, hogy „ADTA AZ ERDŐ”, hogy aki nem tudja, az is szembesüljön vele, és a társadalmi elismertsége annak a szakmának, ami megduplázza itt Trianon óta az erdőket, igen komoly odafigyeléssel a tudomány is magas szinten foglalkozik vele, annak az elismertsége nőjön. Lehet, hogy egy kicsit túlzó lesz a megállapításom, de fogadjuk már el, hogy az erdész nem bűnöző, és annyi rosszat tesz az erdész; az mindig megoldásra törekszik, természetvédő, és működtetni

szeretné azt az erdőt, ami rendezett kell hogy legyen, mert a rendezett erdő fog rendezett embert teremteni a környezetében. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Akkor szerintem menjünk tovább. Duska Józsefet szólítom a MEOSZ részéről.

DUSKA JÓZSEF ügyvezető elnök (Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége): Köszönöm a szót. Szeretnék köszönten mindenkit magam és a közel 500 ezer magánerdő-tulajdonos nevében. Ha már itt tartunk, fel szoktam tenni a kérdést, ha nem is várnék rá most választ, azért felteszem, hogy az elmúlt 30 évben az új erdők létesülésének hány százaléka következett a magánszektor tevékenységéből. Elhangzott, hogy több mint az államiból, mert az államinak nem volt hozzá földtulajdona. Segítek: 99,5 ez az arány. Tehát ahhoz kellett rendelkezni földterülettel, illetve azzal a motivációval, hogy ő valamiért szeretne erdőt telepíteni, ez egy nagyon fontos dolog, részint azért, mert hozta magával családjából, lehetőségeiből, illetve abból, hogy kérem, erre volt egy támogatási lehetőség. Részint ez az '50-es, '60-as években direktívaként működött, aminek láttuk az eredményét, most pedig ez pénzügyi motivációval megy. Akárhogy is nézzük, e nélkül az új erdők keletkezése nem képzelhető el.

A másik. Volt egy másik motiváció, az Alföld homokmegkötése. Hogy ne temessen el a mozgó homok falvakat, végül is ültettek olyan helyre is erdőt, amit manapság nagyon nehéz fenntartani, és most legnagyobbbrészt magánkézbe kerülve komoly problémákat jelent a fenntartásuk kezelése.

Csatlakoznék ahhoz a gondolathoz, hogy ott lehet erdőt telepíteni, ahol ennek a termőhelyi igényei, lehetőségei megvannak. Ez találkozik a természetvédelemmel, mert a védett gyepeken nem illik, mert az teljesen más élőhely és élőhelyeket igényel, hogy fenntartsuk.

Itt szeretném megköszönni Gáspár Verának, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatásokat tökéletesen levezette és behozta abba a köztudatba, hogy kérem, ez az Alaptörvényben biztosított jog. Ha egy jogot, amit az Alaptörvényből levezetve kötelezően az erdőt fenntartók biztosítanak, akkor ezt egy kicsit tovább kell gondolnunk. Hogyan? Biztosítja az ország komfortját, biztosítja a lehetőségeket. Most nem akarom felsorolni itt az ökoszisztéma-szolgáltatások rendszerét, viszont aki ezt biztosítja, az mindenki számára biztosítja, függetlenül attól, hogy ő ezért kap-e valamit vagy sem. Eddig ezt ráterheltük, hogy meg kell hogy csináld, mert törvények vannak a fenntartásra, mindenre, abból a faanyagból, amit bevételként a faanyag eladásából meg tudsz szerezni.

Tehát amennyiben hosszú távon szeretnénk biztosítani az ökoszisztéma-szolgáltatásokat, márpedig úgy érzem, hogy ez a legfontosabb egyik feladata az erdőnek, és emellett még faanyagot is termel, mert erre is szüksége van a társadalomnak, akkor erre egy olyan ökoszisztémaszolgáltatás-rendszert, -támogatást kell kialakítanunk, ami ezt biztosítja. Miért mondom ezt? Az új erdők telepítése mellett van olyan például egy tölgyesnél, egy közel 50 éves olyan időszak, amikor annak nyeresége nemhogy nem várható, hanem folyamatos költsége van. Napi gyakorlat az, hogy bejelentkezik hozzám az illető magánerdő-gazdálkodó, hogy az édesapja telepített x hektár erdőt, amit ő most már a negyedikén az V. kerületből nem tud fenntartani, mert évente 1-2 milliót igényel, adjuk már el, segítsünk neki. Erre kiderül, hogy az értéke negatív, azért, mert költség, és a következő 30 évben még nem hoz bevételt.

Úgy érzem, ezeknek a szakmai és a kutatói gárdának a meglehetősen komoly együttműködését igényli a szakigazgatása, hogy ezek a rendszerek működőképesek maradjanak. Magyarul, mi mint magánerdő-gazdálkodók szövetsége több esetben

tettünk javaslatot, hogy támogatási célként szeretnénk elismertetni az ökoszisztéma-szolgáltatásokat csupán azért, mert ennek a költségeit csak az erdőtulajdonos, erdőgazdálkodók viselik, viszont az eredményét mindenki élvezi és el is várja teljesen jogosan. Ráadásul benne van az Alaptörvényben. Bándi úrral erről már többször tárgyaltunk, és azt mondta, hogy igen, ennek a kidolgozása az egyik legfontosabb feladat.

Itt szeretnék egy kicsit kitekinteni. A CEPPF, az európai magánerdősök szövetsége több mint 10 millió erdőtulajdonost tömörít, aminek eredménye, hogy több fórumon kiderült, hogy a legkomolyabb közgazdasági kihívás jelen pillanatban az ökoszisztéma-szolgáltatások beárazása és ennek az európai szintű elismertetése.

Tehát végigvive a gondolatot, mi szeretnénk elérni, hogy függetlenül a mezőgazdasági egyéb támogatási rendszertől, az élelmiszer-biztonsági rendszertől egy olyan támogatási rendszer alakuljon ki, ami az erdők fenntartását és az ökoszisztéma-szolgáltatások hosszú távú biztosítását célozza. Ez nem más, mint egy szektorsemleges támogatás, és itt nem a magánerdőt kell ebből kihangsúlyozni, hanem azt, aki az erdőt képes fenntartani, mert erre képezték ki, ez az élete, megvan hozzá az adatbázisa, tudása, erre képes.

És ekkor jönnek az elvárások. Az elvárás egyik oldala az, hogy van egy faanyagigény. Hogy ezt hova terheljük, ez már a mi céljaink meghatározásából kell hogy adódjon. Könnyen lehet, hogy az ültetvények a nagyon lesajnált akácos és nemesnyaras fogja kiváltani azt a tölgyigényt, amit netán meg kell tartani nagyon hosszú távon, azt a néhány ezer hektár magterületet vagy annak a védőzónáját vagy pedig egy zonális társulást.

Úgy érzem, hogy ennek megint egy finansziális és úgymond megállapodási igénye van. Tehát magyarul, tudunk kell, mi a cél, ennek megfelelően felépíteni a rendszert, és ezt szolgálni, akár állami, akár magánerdő legyen. Úgy érzem, hogy a bizottság az a fórum, ahol ezeket a jövőképeket leginkább meg lehet vitatni és ezeket a gondolatokat fel kell vetni, amennyiben itt most nem kizárólag a klímaváltozásról beszélünk, hanem egy jövőképről, amiben természetesen nagyon benne van a klímaváltozás veszélye, illetve az ahhoz való alkalmazkodás. Itt elhangzott a tudomány és a szakemberek együttműködése, mert minden tudomány annyit ér, amennyit lehetősége van átvinni a gyakorlatba, és képes megőrizni ezzel az erdők képét, lehetőségét és a folyamatosságát. Tehát itt a lehetőségek, úgy érzem, hogy megtalálhatóak. Hogy ebből mennyi és milyen eredmény lesz, az pedig, úgy érzem, rajtunk meg majd a következő generációkon múlik. Köszönöm szépen, ennyit szerettem volna.

ELNÖK: Köszönöm. Menjünk tovább. Parancsoljon!

HORVÁTH IVÁN elnök (Pro Silva Hungaria): Köszönöm szépen. Tisztelt Megjelentek! Van konkrét javaslatom. Elnök úr részéről többször elhangzott az, hogy azt szeretné, hogyha valamiben meg is állapodnánk itt közösen, még ha azok a megállapodások esetleg minimális tartalmúak is. Én azt gondolom, hogy ki tudunk indulni abból, hogy az erdőknek mind a három rendeltetését teljesíteni kell, tehát olyan erdőgazdálkodást kell folytatnunk, hogy az erdő mindhárom rendeltetése teljesüljön. Tehát legyen termelési funkciója az erdőknek. Csak megjegyezném zárójelben közben, hogy teljesen mindegy, hogy milyen ágazatban vagyunk, ha nem termelünk, akkor nincs mit ennünk. Tehát legyen termelési funkciója az erdőknek. Természetesen legyen védelmi rendeltetés. Az embert nem a pénze vagy a városi környezete tartja életben, hanem az erdei ökoszisztéma jó működése tartja életben. A földi ökoszisztéma jó működéséhez többek között jó erdőkre is szükség van, tehát az erdőket úgy kell kezelnünk, hogy az ökoszisztéma is folyamatosan fennmaradjon, nyilván nem

négyzetméter és hektár mértékben, hanem Magyarországon a 2 millió hektár területet érintően. És az erdők közjóléti funkcióját sem szabad elfelejteni. Manapság, amikor az urbanizáció már végletes mértéket öltött szerte a világon, így Magyarországon is, természetes az az igény, hogy az emberek kikiváncsozhatnak a természetbe. Itt ennek kapcsán is azért van egy megjegyzésem zárójelben. Nem akarok csúnya jelzót használni, de nagyon nehéz a 6-os villamosról megmondani azt, hogy az az erdőgazdálkodási rendszer, ami működik valahol Iklódbördőcén, jó-e vagy sem. Tehát jó lenne, ha tényleg arra bíznanánk az ágazat működtetését, aki ért hozzá.

Tehát egyrészt ezt a hármas funkciót, a három rendeltetésnek a kiindulási alapként való felhasználását javaslom, ezt szerintem mindenki el fogja fogadni.

Visszaugornék az időben 2009-ig. A 2009. évi XXXVII. törvény hatálya alatt vagyunk ma is, az erdőtörvény hatálya alatt. Meglehetősen sokszor az módosításra került. De van egy olyan passzusa, ami akkor, 2009-ben az utolsó pillanatban került bele, és a mai napig benne van. Az a passzus is módosításra került ugyan, de az alapelve változatlanul érvényes. Ez konkrétan a 10. §, amire gondolok, tehát az erdőtörvény 10. §-a előírja azt, hogy a nem vágásos üzemmódú erdők területi arányát folyamatosan növelni kell. Meg van határozva nyilván, hogy hol, tehát nem az ország teljes területére vonatkozóan, elsősorban állami területeken és azon belül is vannak kritériumok.

Nagyon sokáig jómagam üdvözöltem ezt a dolgot, hogy bekerült az erdőtörvénybe ez a kötelezés, de azóta eltelt most már 14 év, mióta ennek a passzusnak a hatálya alatt élünk, és a tapasztalataim, szerte az országból származó tapasztalataim, részben családom révén Erdélyből származó tapasztalataim azt mutatják, azt a gyerekkori meggyőződésemet, hogy az erőszak dacot szül. Ha kötelezően előírunk valamit, és azt valaki nem akarja megcsinálni, akkor nem biztos, hogy jól fogja megcsinálni. Végrehajtja, csak nem biztos, hogy jól.

Ha megnézzük az erdészeti hatóság statisztikáit, hogy hány hektár olyan erdő van Magyarországon, ami nem vágásos üzemmódban van nyilvántartva, akkor egy olyan 120 ezer hektáros számot találunk. Ez a 120 ezer hektár azonban nem azt jelenti, hogy ott jól kezelik az erdőket, vagy akkor azok az erdők jól működnek. Sajnos nagyon sok olyan, mondjuk, örökérdő üzemmódban nyilvántartott erdő van, amely erdő nincs jól kezelve, tehát veszít a természetességéből, erdészeti értékéből és minden egyéb funkciójából. Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni, hogy nagyon sok vágásos üzemmódban nyilvántartott erdőt viszont teljesen olyan szempontokból kezelnek, hogy mindenféle igényt kielégít.

Az erőszak dacot szül, és ezt azért hoztam elő, mert van olyan gondolat, hogy kötelezően írjuk elő a bükkösre vagy esetleg akár az összes őshonos magyarországi erdőre az üzemmódváltást, magyarul, azt, hogy ne lehessen őket vágásos üzemmódban kezelni, csak valamilyen egyéb üzemmódban. Én azt gondolom, hogy nem lesz annak jó eredménye, hogyha egy ilyen kötelező érvényű előírást hozunk, mert nem fogják úgy kezelni, hogy ez a célt elérje. Tehát nem szeretném, hogyha kötelező érvénnyel valamilyen üzemmódváltást előírnának, mert sokkal többet veszítenénk a réven, mint amennyit nyernénk a vámon.

Abból is ki tudunk indulni, és szerintem meg tud egyezni itt minden jelenlévő, hogy hosszú távon kell biztosítani azokat a szolgáltatásokat, amelyeket az erdők nyújtanak a társadalom számára. Ezek a szolgáltatások tehát a három funkció, ezt hosszú távon biztosítani kell. Ez alatt a hosszú táv alatt viszont nem 5-10-20-30 évet kell érteni, hanem sokkal hosszabb időszakot. Melyik az a szakma, amelyiknek nem elsősorban kellene a klímaváltozás következményeire gondolni, hogyha nem az erdőgazdálkodás? Nyilván nekünk kell elsősorban ezekre a klímaváltozás okozta feladatokra gondolni, hiszen az a csemete, amit bármilyen módon, akár természetes, akár mesterséges módon létrehozunk egy erdőterületen, annak még ott kell lenni 50-

60-100-120 év múlva is. Tehát egyáltalán nem mindegy, hogy milyen fafaj kerül oda vagy milyen származású egyed kerül oda a területre.

Ahhoz pedig, hogy biztosítani tudjuk az erdők hosszú távú, tehát tényleg sok évtizedes túlélését, emberi beavatkozásra van szükség. Nyilvánvalóan meg kell hagyni ezt a lehetőséget, hogy legyenek erdőrezervátumok, legyenek kíméleti területeink, tehát olyan erdőterületek, amelyeket aktívan kezelünk, de legyenek benne pici, néhány száz négyzetméteres kis kíméleti területek, legyen inhomogén a záródás, tehát ne sematikusan kezeljük ezeket az erdőket, mert ezzel növeljük a biodiverzitást úgy, hogy egyúttal bevételhez is jutunk, de ne rövid távon gondolkozzunk.

Ha kizárjuk az embert az erdőterületek egy részéből, akkor most már kijelenthetjük nyugodtan, hogy azt kockáztatjuk, hogy az az adott erdőterület degradálódik, nem erdő lesz a helyén, vagy pedig valamilyen bozótos, susnyás, ami senkinek nem az érdeke. Természetvédelmi szempontból is gyengébb lesz, mint az az erdő, amit ott emberi közreműködéssel létre lehet hozni.

Szeretnék eloszlatni egy félelmet a biomasza-alapanyag felhasználása tekintetében. Amikor a Mecsekben létesítették az ottani biomasza-erőművet, akkor tüntetéseket is szerveztek ott a környéken, meg olyan hangzatos jelszavakat olvashattunk, hogy a magyarországi erdőket ott égetik el most az erőművekben. Azóta jó néhány erőmű létesült szerte az országban.

Én azt szeretném csak leszögezni, hogy az az erdőgazdálkodó hülye, már bocsánat a kifejezésért, de nem a saját érdekét nézi az az erdőgazdálkodó, aki mondjuk, a jó minőségű alapanyagát beviszi az erőműbe. Ha el tudja adni 1500 euróért a tölgy rönkjét, és ő beviszi 30 ezer forintért az erőműbe, akkor magára vessen. Természetesen vannak erre is példák, de elenyésző mértékben.

A magyarországi fakitermelés mennyisége nem növekedett meg 2001 óta, amióta az erőművek egyre inkább részesei a faanyagpiacnak, csak azokat az igen alacsony minőségű farészeket, amiket Magyarországon nem tudtak korábban hasznosítani, és ezért exportálták, most az erőművek használják fel, környezetbarát módon egyébként. Tehát nem kell félni attól, hogy biomasza van.

Említést tettem arról, hogy persze, hogy szükség van erdőrezervátumokra és kíméleti területekre, de szeretnék eloszlatni egy másik félreértést is. A rezervátumszemlélet és az erdőrezervátumok fenntartása, létesítése két külön dolog. Erdőrezervátumra 4000 hektár körüli magterület van csak Magyarországon, azokra szükség van, mert tanulnunk kell, hogy mit csinál a természet akkor, ha minimális az emberi beavatkozás. Megint csomó kutatási eredmény is származhat azokból a megfigyelésekből. Az a rezervátum.

A rezervátumszemlélet ezzel szemben az, hogy ha van egy védett terület vagy van egy védett objektum, legyen az egy kockásliliom vagy egy havasi cincér, akkor az első reakciója nagyon sok természetvédelmi szervezetnek és nagyon sok természetvédelmi szakembernek az, hogy kerítsük körbe, zárjuk ki onnan az embereket, zárjuk ki onnan az erdészeket elsősorban, mert akkor tudjuk megvédeni azt a bizonyos élőlényt, amit ott találunk. Ez tévedés, ez tévedés, ez tévedés! A balatonkenesei tátorjános a legjobb példa, de még egyéb példákat is tudok mondani arra, amikor bekerítették védettnövény-társulásokat, és eltűnt onnan az a bizonyos védett növény, mert az ökoszisztéma onnan kezdve nem működött. Szükség van az ökoszisztéma működésére.

Nagyon sokat tudunk egy-egy fajról, akár növényeket, akár állatokat nézünk. Mondjuk, ha emberi hasonlatot hozok, nagyon sokat tudna beszélni egy anatómus vagy egy orvos a tüdőről vagy a gyomorról, de emberi szervezet tekintetében roppant keveset tudunk arról, hogy milyen kölcsönhatások játszódnak le a szervezetünkben, ha ezt eszünk és közben azt iszunk hozzá, és közben ilyen betegségünk van, akkor ezek együttesen hogyan játszódnak le, és nem is két-három tényezőt kell vizsgálnunk,

hanem számos, számolatlan tényezőt kell vizsgálnunk. Az ökoszisztéma működése ugyanolyan. Fogalmunk sincs arról, a tudomány nem áll még olyan szinten, hogy megmondjuk, hogy egy bizonyos beavatkozás milyen következményekkel jár, hát még egyszerre három-négy-öt beavatkozás milyen következményekkel fog járni, illetve a beavatkozás hiánya milyen következtésekkel vagy következményekkel fog járni.

Ha egy döntést hozunk, mindig számoljunk a következményekkel is, számítsunk arra, hogy egy döntésnek következménye van, és annak a következménynek az ismeretében hozzuk csak meg a döntést. Itt is van egy zárójeles megjegyzésem. Nagyon remélem, hogy akik az akkumulátorgyárak létesítése ellen tiltakoznak, azok ugyanilyen elánnal az elektromos autók használata ellen is tiltakozni fognak.

Végezetül egy gondolatot mondanék csak, abban is szerintem közösen meg fogunk tudni egyezni. A tudomány már sok mindent tud tényleg, ahogy hallottuk, hogy nem sematikusan, hanem hektárpontosággal előre tud jelezni termőhelyi változásokat. Az erdőtelepítés tekintetében, az erdőtelepítés tervezésében ez már működik. Szerintem azt, amit hallottunk az ombudsmani hivatal képviselői részéről, mindenki el fogja tudni fogadni, hogy igenis a tudomány eredményeit ne csak a telepítésnél, hanem az egész erdőgazdálkodási igazgatási rendszerbe hozzuk bele, és ennek ismeretében hozzuk meg a hosszú távra ható döntéseinket. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Végül, de semmiképpen nem utolsósorban az ország legidősebb egyesületének az elnökét szólítanám. Parancsoljon!

KISS LÁSZLÓ elnök (Országos Erdészeti Egyesület): Tisztelt Képviselő Urak! Tisztelt Részvevők! Az Országos Erdészeti Egyesület nevében, 3000 tagtársunk nevében szeretném arról biztosítani a rendezvény valamennyi résztvevőjét, hogy a magyarországi erdészek tisztában vannak a felelősségükkel, ezzel a felelősségükkel már 1866 óta tisztában vannak, mint az ország egyik legrégebbi civil szervezete. Mindig is az volt a feladata ennek a szervezetnek, hogy a társadalom erdővel szemben támasztott igényeit a kor adta lehetőségek legmagasabb színvonalán biztosítsa.

Az, hogy itt ma ilyen erdőképekkel találkozunk, amik mögött nagyon kemény munka és teljesítés van, éppen az adott korok igényeivel van összefüggésben. Az, hogy Trianon után az ország erdőszűksége elesett, Budapestnek nem volt tüzelője, bármi áron az ország fához akart jutni, hisz a kisantant hatalmak blokád alatt tartották, évekig a legnagyobb költségvetési tétel a tűzifaimport volt. Az akkori társadalmi igények szerint a magyar erdészek megtették ezt, 1970 körüli időszakra biztosították, hogy az országban több faanyag termelődik meg, mint amennyire egyébként az országnak szüksége van. Hogy ez most ilyen fafaj, olyan fafaj, ez megint csak a korok különböző társadalmi igényeinek változásától is nagyon nagy mértékben függ.

Az, hogy 150 évnél idősebb magyar erdők a mai országhatáron kívül vannak, ugyanúgy, mint a legrégebbi műemléktemplomaink vagy Szent László-freskóink is országhatárokon kívül vannak, sokkal inkább politikai kérdés, mint erdészszakmai kérdés.

Azt gondolom, hogy ez a jelenkori rendkívüli módon felgyorsult és alapvetően az ember által okozott globális felmelegedés, illetve az ugyancsak nagyon-nagyon felgyorsult társadalmi igények változása az erdővel szemben a szakmát igencsak gyors feladatok elvégzésére ösztökéli, és ahogy korábban is, mindig igyekszünk a tudományok, a szakmai társtudományok által elért ismereteket, eredményeket integrálni és a megoldási lehetőségeket feltárni.

Ma még erdőhasználatról beszélünk, de mi már sokkal inkább az erdőkezelés fogalmát használjuk, hiszen, ahogy itt több előttem szóló által is elhangzott, a felmelegedés olyan inváziós fafajok tömkelegét hozza be az országba erre a térségre,

ami azt gondolom, hogy az erdőállományok kezelése nélkül sokkal-sokkal nagyobb kárt okoz, mintha kezelés nélkül hagynák ezeket az erdőket.

Utalás volt az Európai Unió célkitűzéseire, stratégiáira, hogy 2050-re itt kibocsátássemleges akar az Unió lenni, és a szén-dioxid meg szennyező gázok kibocsátásának a legnagyobb elnyelő tényezője az erdő, illetve a talajok kell hogy legyenek majd, minthogy más tétel nincs. Azt gondolom, ez megint egy olyan feladat, ami rendkívüli gyorsaságra ösztönözi a szakmánkat.

Rendkívül szabályozott a magyar erdőgazdálkodás, rendkívül erős jogszabályok és hatóságok garantálják, hogy a jogszabályban előírtak az országban teljes mértékben megvalósuljanak. Nyilván előfordulnak persze szabálysértések, de azt gondolom, ezek mértéke elhanyagolható, sem most, abban a két időszakban, ami az elmúlt évek Covid-járványa, illetve a gazdasági események, a háború kapcsán bekövetkezett, hogy hirtelen megnövekedett a tüzelőanyag-igény is. Én biztosíthatom valamennyi jelenlévőt, hogy olyan fának, erdőnek a kivágására, ami egyébként rendkívül körültekintően, 10 évenként elkészül és miniszter által jóváhagyott erdőtervekben vághatónak volt besorolva, és a hatóságok tudtak róla, engedélyezték vagy tudomásul vették, nem került ilyenre sor. Azt gondolom, hogy a szakmánk ennek a feladatnak is jó színvonalon eleget fog tudni tenni, és nincs is Magyarországon annál több fa eltüzelésére alkalmas berendezés, mint amit a magyar erdők egyébként szabályozott és engedélyezett módon biztosítani tudnának.

A tízéves erdőtervezés készítése során annak a körzetnek az erdőtervezése mindig azzal kezdődik, hogy ott bárki odamehet, meg van hirdetve, ott elmondhatja, hogy azzal a konkrét területtel kapcsolatban neki milyen igényei, feltételei vannak. Tehát azt gondolom, hogy nemcsak az összes társadalmi igénynek, ami jogszabályokban, rendeletekben nyilvánul meg, hanem a helyi igények érvényre juttatása, meghallgatása ott az erdőtervi nyitó tárgyalásokon is úgyszintén mai jogszabályi keretek között is rendelkezésre áll. Természetesen ez a rendkívül nagy érdeklődés is rendkívül nagy felelősséget követel, hisz nagyon-nagyon bonyolult feladatról van szó, hisz a legösszetettebb szervezete a bioszférának az erdő. Nagyon nagy felelősség, hogy milyen döntéseket hozunk, hogy nyúlunk bele, és hogy hasznosítjuk ezt.

Nagyon-nagyon sürgető és égető, amit itt az előttem szólók is felvetettek, az ökoszisztéma-szolgáltatások ellentételezése, hisz ma már oly mértékben veszik igénybe Magyarország lakosai is az erdők immateriális szolgáltatásait, az üdülést és minden egyéb funkciót, ami örvendetes, hogy növekvő források állnak rendelkezésre, az Uniónak is ez a 310 milliárd forintra becsülhető összege, de ezek nem fogják fedezni az ilyen tempóban megnövekedett igények megfelelő ellentételezését. Lozsi úrra való tekintettel én köszönöm, a 3 percet ugyan túlléptem. Köszönöm a lehetőséget.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Csárdi képviselő úr jelezte, hogy el kell mennie, és előtte még szeretne szólni.

CSÁRDI ANTAL (LMP): Köszönöm szépen, elnök úr. Tényleg betartva a 3 percet, reagálnék néhány gondolatban. Én azt gondolom, hogy azért ülünk az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága albizottságának az ülésén, mert a mindenkori kormány szabályozó szerepe részben megkerülhetetlen, részben pedig rendkívül fontos. Hogy miért is van ennek jelentősége? Azért, mert azok, amik elhangoztak a végfelhasználás ellen érvként, az nem azt jelenti, hogy az egész rendszer, mint a sakktábla, fehér és fekete lenne. Pont arról beszélünk, hogy a bükkösök megvédése tud átmeneti módon megvalósulni. Gyakorlatilag azt állítjuk, hogy a végfelhasználás helyett, a tarvágás helyett a szálalás lehet bármilyen működő alternatíva.

Szeretném minden politikustársamnak mondani, hogy amikor önök beszélnek a három lábról, és hogy annak egyforma hossza van, mert akkor stabil a szék, de nem széket rakunk össze. A helyzet az, emlékezzenek vissza, ugyanezt a típusú érvelést kapta meg Ángyán József tanár úr, amikor megszólalt a mélyszántásos monokultúras növénytermesztés ellen. Nézzék meg, senki nem hallgatott rá, és most ott tartunk, hogy ma már az hagyján, hogy a porviharok most okoztak egy balesetet, mert ez csak aktuálissá teszi a történetet, de gyakorlatilag mára az időjárás-jelentésnek a hétköznapi részévé vált, és ez mind-mind a monokultúras földművelésre vezethető vissza, ami gyakorlatilag a mélyszántáson keresztül tönkreteszi a föld termőrétegét. De ezt önöknek nem kell mondanom, mert önök nálam ezt sokkal-sokkal jobban tudják.

Azt gondolom, hogy nagyon-nagyon szeretném megköszönni Luzsi úrnak a kedves szavait, és szeretném jelezni, hogy szemtelenül élni fogok a lehetőséggel. Annyit szeretnék mondani, hogy a politika sem jobb vagy bal, így van becsomagolva, de igazándiból a politika arról szól, hogy válaszokat adjunk az embereket érő kihívásokra, problémákra, és remélem, hogy megérjük, de azt gondolom, hogy ha eljutunk odáig, hogy a politika nem arról szól majd, hogy jobb vagy bal, vagy nem így lesz becsomagolva, akkor egy sokkal boldogabb országot tudunk építeni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Képviselő úr elmegy, úgyhogy néhány záró gondolatot most elmondanék, melyben kérném majd az együttműködést. Én nem tettem le arról az elvetemült elképzelésemről, hogy néhány alapvetést próbáljunk meg lefektetni, amiben még akár egyet is tudunk érteni, úgyhogy ha maximum öt-tíz célt a jelenlevők lennének olyan kedvesek és elküldenének, és megkérem a bizottságot, hogy legyen ebben segítségünkre, hogy fogalmazzanak meg néhány olyan célt, amiben azt gondolják, hogy lehetőség van arra, hogy egyetértésre jussunk, erdőgazdálkodók, tudomány, természetvédők, politika, akkor ezeket próbáljuk meg megfogalmazni, és egy kicsit ilyen apolitikus módon közelítsünk egy politikai színpadon ahhoz, hogy közel jussunk a megoldáshoz. Jó? Köszönöm szépen.

Mindenképpen szeretnék még az előadóinknak zárszót vagy legalábbis egy további reagálási lehetőséget biztosítani, úgyhogy nem tudom, főigazgató úr, államtitkár úr, főosztályvezető úr, tetszőleges sorrendben. Államtitkár úr, parancsoljon!

Reflexiók, válaszok

ZAMBÓ PÉTER államtitkár (Agrárminisztérium): Nagyon sajnálom, és lehet, hogy Csárdi úr menet közben még hallja, amit mondani fogok, de nagyon örülök annak, hogy '72-ben egy magyar erdőmérnök javaslatára Rio de Janeiro elfogadott erdős hármass funkcióját ilyen szépen fölmondta, hogy gazdasági, védelmi és közjóléti funkciója legyen az erdőknek.

A közjóléti funkciókra mit tett a magyar állam, és javasolja, hogy sokkal többet tegyen. Az állami erdőkben az elmúlt 10 évben 33 milliárd forint közjóléti beruházást hajtott végre a 21 állami erdőgazdaság, és ezeket a közjóléti beruházásokat évi 4 milliárd forintból tartja fenn és működteti annak a több tíz millió látogatónak az öröme, ahogy itt elhangzott. A Balaton után a második legnagyobb látogatott helyszín a magyar erdők, beleértve az állami és a magánerdők is.

A védelmi funkcióval kapcsolatban csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy a magyar erdők 40 százaléka védett, tehát valamilyen szinten, valamilyen szintű védelmet élvez.

A gazdasági funkcióval kapcsolatosan: 6,5 millió köbméter fáról beszélt elnök úr. Én mindig érdeklődéssel hallgatom, amikor elmondja bárki a saját szakmából is, tehát nem csak a másképp gondolkodó, hogy ez így nem jó. Mondja el azt, hogy akkor

hogyan! Tehát én el tudom fogadni azt, hogy ez így nem jó, akkor én tisztelettel kérdezem, hogy ezt akkor hogyan lehetne megcsinálni.

Nagyon érdekes, amikor a tarvágást mindig összemossuk a felújító vágással. Én tudom, hogy egy laikus számára sok különbség nincs, mert a terület, mondjuk, ugyanúgy néz ki, kivéve azt a hektáronkénti százezer darab csemetét, ami mondjuk, egy felújító vágás után ott van, egy tarvágás után pedig nincs, csak az a 10-12 ezer, amit mondjuk, beleültettek a kollégák. Valamint azt is elfelejtjük, hogy Magyarországon a fenyő, az éger, a nemesnyár, a szürkenyár, az akác, tisztelettel jelzem, hogy ezek semmilyen más úton nem újíthatók fel, mint tarvágással. Tehát azért ezeket jó, ha tisztázzuk.

Tűzifarendelet. Most jön a lényeg. A tűzifarendelet, mint ahogy huszonhatszor is elmondtuk és nyilatkoztuk, lehetőséget biztosít arra, hogy és ha, amennyiben a lakosság igénye megnő, mert gáz van, vagyis pontosabban nincs gáz, akkor hogyan és mi módon juttatjuk őket fához. Egy dolgot nem látott a tűzifarendeletben, hogy az ki lett iktatva, hogy az erdészeti hatóság és a természetvédelmi hatóság engedélye után. Nem hiszem, hogy ezt látta benne, hogy ez ki van húzva. Azt lehet, hogy látta, hogy a reakcióidők le lettek rövidítve, tehát nem 60 nap, nem 90 nap, hanem lényegesen le lett rövidítve, de változatlanul a hatósági bejárás és engedélyezés után lehetett bármilyen fát termelni.

Magyarországon az elmúlt 30 évben egyetlenegy fát úgy nem vágta ki, hogy mondjuk, azt a természetvédelmi hatóság nem véleményezte és nem engedélyezte volna. Ezt is azért jó tisztázni, amikor arról beszél, hogy erdészek fát termelnek. Az erdészek fát termelnek, azok után, miután bejárták előző év október-novemberében azokat a területeket, amiken termelni szeretnének.

Vegetációs időszakban semminemű fakitermelés se legyen. Ha ön egy kereskedő ember lenne vagy vállalkozó, vesz 230 millió forintért fakitermelő gépet, és tudomásul veszi azt, hogy áprilistól augusztus végéig ezen a 230 millió forintos gépen a tyúkok fognak ülni az udvar végében. Nem hiszem el azt, hogy a merev tiltás megoldás ebben az esetben, és nem pedig arra kell törekedni, hogy mondja meg a természetvédelem, hogy itt lehet, ott úgy lehet, ilyen módon lehet, és mi végre fogjuk hajtani, mint ahogy évtizedek óta végre is hajtjuk.

A lakosság igényeit mindenekfelett kielégíteni, de ne kapjanak biomasszát az erőművek - szeretném jelezni, hogy az erőművek több tízezer magyar lakás fűtését végzik el abból a biomasszából, ami kvázi vágásszéli hulladékként keletkezik és fűtik vele ezeket a lakásokat. Pécs, Ajka, és hadd ne soroljam a többieket. Tehát itt adjuk, ne adjuk, tehát ez egy... Mi megoldjuk azt, és igyekszünk megoldani gördülékenyen és minden gond nélkül, hogy lakosság is megkapja és ezek a biomassa-erőművek is megkapják úgy, hogy ne sérüljön a fenntarthatóság elve.

Erdőterület növelése. 310 milliárd KAP-pénzből 140 milliárd forintot fordítunk az elkövetkező időszakban erdőtelepítésre. Jelzem, hogy ez közel 50 ezer hektár új erdő telepítését jelenti, és nincs lezárva a pályázati lehetőségek sora.

Egyetemi képzés, már csak egy, és elengedem. Az egyetemi képzésnél örömmel hallottam, hogy 20 évben határozta meg azt, amikor elindult a Soproni Egyetem hanyatlása, mert mi mindannyian 20 évnél régebben végeztünk, tehát akkor jó kezekben van ez a helyzet.

Azt is szeretném jelezni, meg kell nézni, hogy a Soproni Egyetem kuratóriuma és az újjáalakult alapítványi egyetem az elmúlt évben hova jutott el és milyen fejlődési irányokat vett, mondjuk, az egyetemi oktatás Sopronban. Köszönöm szépen, hogy meghallgattak.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Nem tudom, Sanyi, Attila, valamelyikőtök szeretne? *(Nincs jelentkező.)* Nem? Főigazgató úr! Látom, hogy kitett ide egy képet.

DR. BOROVIKS ATTILA főigazgató (Soproni Egyetem Erdészeti Tudományos Intézet): Valóban kivettem egy képet. Én azt gondolom, hogy sajnos nagy a baj, ezt fogadjátok el, a WWF és minden civil szervezet, hogy nagy a baj, és nem érünk rá tízéveket várni, hogy majd a természet megoldja valahogy.

Amit még mutatni akarok, az az, hogy itt van egy ábra, hogy a jégkorszak után spontán módon evolúciós folyamatokkal mennyi távolságot tudott az őshonos fafaj megtenni. Néhány ezer év alatt eljutottak a csizma sarkából Skandináviáig. Ez néhány kilométer/évszázad. Ha megnézzük azt a térképet, hogy 50 év alatt 1000 kilométernyi távolságot tett meg csak az átlaghőmérséklet, tehát gyakorlatilag mi ugrottunk egy ilyen hipertérugrást a klímaváltozásban, és ez százszoros sebesség, mint amit eddig a tölgyeink le tudtak küzdeni. Tehát az, hogy hátradőlünk, és a természet majd megoldja valahogy, akkor óriási tévedésben vagyunk. Óriási a felelősség. Proaktív és tényleg együttműködésen alapuló, kutatáson és tudományos eredményeken alapuló megoldásokra van szükség.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Én azt remélem, hogy aki akart szólni, az mindenki kapott szót. Ha mégsem, akkor jelezzen, legyezzen, kiabáljon valamilyen formában. *(Nincs jelentkező.)* Ha nem, akkor nem tudom, második körben bárki szeretne-e szólni, reflektálni. *(Jelzésre:)* Parancsoljon!

DR. GÁLHIDY LÁSZLÓ erdővédelmi programvezető (WWF Hungary): Ha még van idő, akkor erre szívesen reflektálok. Tehát igazából egy kérdésem lenne. Ahogy megfogalmazzátok, idehozzuk a szaporítóanyagot délről, mondjuk, egy adott fafaj szaporítóanyagát. Kérdezem azt, hogy például egy szárazságtűrő fafaj, amit délről hoznánk, az nincs már itt az esetek többségében? Egy olyan középhegységi erdőterületre gondolunk akár, mint ami itt szemben van velünk, a budai hegyvidék. Van egy spektruma a fafajkészletnek. Igazából az, hogy a jövőben mi várható, ebből a spektrumból is ki tudja magát alakítani. Tehát mi az oka annak, hogy még hozunk délebből szárazság...

DR. BOROVIKS ATTILA főigazgató (Soproni Egyetem Erdészeti Tudományos Intézet): Származást, fafajon belüli genetikai diverzitást használunk egyébként a jégkorszak utáni evolúcióban. Magától végbement a szajkóval és így tovább. Most ez százszoros sebesség, tehát a szajkót fogjuk helyettesíteni. Odamegyek, idehozom a tölgyön belüli szaporítóanyagot. Nem új, egzotikus tölgyeket hozunk ide. A fafajváltás pedig elsősorban őshonoson belül történik, mert ez az idő, 5-10 év nem elég ahhoz, hogy megjelenjék a mezei juhar magától. Majd lehet, hogy 200 év után meg fog jelenni valamikor. Nincs ennyi időnk. Tehát ha már tudjuk a megoldást, akkor ezt a megoldást használni kell.

DR. GÁLHIDY LÁSZLÓ programvezető (WWF Hungary): Azzal teljesen egyetértek, ha nincs ott, akkor oda kell vinni. Nagyon sok olyan erdőterületről...

DR. BOROVIKS ATTILA főigazgató (Soproni Egyetem Erdészeti Tudományos Intézet): De bükkösben nincs más. A bükkösre azt mondani, hogy védjük le, és ezzel megoldottuk a problémát, az a gond ezzel, hogy látjuk a képet, és ott...

DR. GÁLHIDY LÁSZLÓ programvezető (WWF Hungary): Vissza tudnánk menni arra a képre?

DR. BOROVIKS ATTILA főigazgató (Soproni Egyetem Erdészeti Tudományos Intézet): Igen. Azt gondolom, hogy ez azért elég eklatáns módon mutatja, hogy itt nagy a baj. Ha így hagyjuk, akkor hol fog kirándulni a honpolgár, mit fog mondani, hogy hogyan kezeljük az erdőket? Itt megoldása az átalakító üzemmód, az örökérdő? Egyébként a bükkösre 99 százalékban fokozatos felújító vágásra a tarvágást nélkülözi.

DR. GÁLHIDY LÁSZLÓ programvezető (WWF Hungary): Ha elmondhatom, hogy mit látok ezen a képen, esetleg az erdész kollégák megcáfolnak vagy megerősítenek. Tehát amit én ezen a képen látni vélek, egy bontó vágás utáni állapot néhány hagyás fával. A bükk nem viseli túlságosan jól, ha ilyen szabad állásban hagyjuk, erre azért elég sok példa látható. Tehát 50 évvel ezelőtt is így néztek ki azok a bükkfák, amiket magukra hagytunk ilyen formában egy vágásterület kellős közepén.

DR. BOROVIKS ATTILA főigazgató (Soproni Egyetem Erdészeti Tudományos Intézet): Itt az erdőben ez nem egy felújító vágás, itt gyakorlatilag a bükkfák 90 százaléka elszáradt. Ez nem egy felújítás. Itt az a kérdés, az volt a kérdés, hogy vajon mit lehet itt tenni. Kétségbeesett kérdést folytattak az rt. igazgatója felé, hogy itt mi a megoldás. Az a megoldás, hogy odaviszünk olyan fafajt, ami már a jelen és a jövő változásainak megfelelő klímazónában van, mivel tudjuk, hogy mi az irány, mivel le tudjuk modellezni, és tudjuk, hogy ez fog bekövetkezni néhány éven belül, vagy már bekövetkezett. Mondjuk azt, hogy a bükkös egyébként ott van. Persze, egy másfél méteres agyagbemosódásos barna erdőtalaj, nagy gyökérrendszerrel, óriási nagy puffere van a talajban, hogy onnan még pótlólag vizet tudjon pumpálni magába. Aztán szépen lassan csúcsharadás, teljes levélvesztés, óriási makk-képzés. Ez egy fiziológiai stressz, ez egy tudományos tény.

Az, hogy a múlt esetleg téves erdészkedő, kertész elterjedéséből vezetjük le a márt, az nem igaz, mert fiziológia, átmérőmérések, maga a dendrokronológia nagyon precízen leírja a teljes növény totál fiziológiáját, mérjük, az évgyűrűszélességből lehet látni, hogy mekkora a baj, plusz származásuk is. Ez genetika. Ez azt jelenti, hogy Franciaországtól Törökorszáig egy helyen elültetünk mindent, és gyakorlatilag azonnali klímaváltozást indukálunk a növényekben, és látjuk, hogy mi a megoldás. Egy északi származás itt meghal, konkrétan Bocsota, még lehet, hogy ismered is a területet.

ELNÖK: Ha lehet, akkor most véget vetnék a diskurzusnak. Egyébként én, ha nem tetszett volna, akkor közbeavatkozom, visszaélve azzal a lehetőséggel, hogy nekem kell vezetni ezt az ülést.

Itt közben elkezdünk arról gondolkodni, hogy hogyan tovább. Én mindenképpen szeretném kérni ezeket a célokat, mert én abban hiszek, hogy néhány célt talán meg tudunk fogalmazni, és akkor azt így cölöpként leütve, azon állva talán ügyesebben ugrálunk egyik kőről a másikra. Én úgy tudom, hogy főigazgató úrék most terveznek egy roadshow-t, egy országos roadshow-t. Annak a roadshow-nak a végén mindenképpen szeretném, ha újra összeülhetnénk, és adott esetben a tapasztalatait felhasználva továbbfolytatnánk ezt a diskurzust. Remélhetőleg a kicsit kiszámíthatóbb és előbb kiküldhető meghívóval tudunk majd szolgálni, hogy minél többen itt lehessünk. Az mindenképpen jó tanulság a mai napra, hogy ezt másfél-két óra alatt nem fogjuk tudni lezárni, gyanítom, akkor sem.

Az ülés berekesztése

Úgyhogy köszönöm szépen mindenkinek, hogy az idejét ideszánta, a kitartást és a pozitív hozzáállást, mert azt gondolom, hogy noha nem mindenben értett egyet mindenki, de felelősen és aggódva figyeli a magyar erdők állapotát és jövőjét, ezt nem kérdőjelezném meg senkinél sem. Úgyhogy köszönöm szépen, hogy itt voltunk ma együtt.

(Az ülés befejezésének időpontja: 15 óra 03 perc)

Gyórfy Balázs
az albizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Prin Andrea és Földi Erika